

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Redovisningskonsultens och revisorns betydelse för information i förvaltarberättelser vid konkurs

- En studie utifrån revisionspliktens avskaffande

The accountant and the auditor's importance to the information of the administrator's report in bankruptcy - A study based on the abolishment of statutory audit

Joel Sitbon

Redovisningskonsultens och revisorns betydelse för information i förvaltarberättelser vid konkurs

- En studie utifrån revisionspliktens avskaffande

The accountant and the auditor's importance to the information of the administrator's report in bankruptcy - A study based on the abolishment of statutory audit

Joel Sitbon

Handledare: Helena Hansson, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU),
Institutionen för ekonomi

Examinator: Karin Hakelius, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU),
Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi

Kurskod: EX0783

Program/utbildning: Ekonomi – kandidatprogram

Fakultet: Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (NJ)

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2016

Serienamn: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi

Nr: 1035

ISSN 1401-4084

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Förvaltarberättelse, Konkursförvaltning, Revisionsplikt

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Förord

Jag vill med det här förordet tacka alla som hjälpt mig att göra den här studien genomförbar. Först och främst ett stort tack till min handledare Helena Hansson för genomläsning och vägledning genom hela uppsatsen. Ett stort tack vill jag även ge Tommy Helmerskog revisor på Grant Thornton för vägledning om revision och revisionsplikten. Ett stort tack vill jag också ge Cecilia Ek handläggare på Uppsala Tingsrätt, för hjälp med insamling av förvaltarberättelser. Ett stort tack vill jag också skicka till Håkan Rudström och Alex Ljungvall på Advokatfirman Lindahl i Uppsala för introduktion och tips kring konkursförvaltning. Avslutningsvis vill jag även tacka min seminariegrupp för värdefulla tips och synpunkter.

Uppsala 2016-06-10

Joel Sitbon

Abstract

This study aims at investigating whether the information value and usability of the bankruptcy administrator's report are affected depending on if companies have hired an accountant and/or auditor or not.

The thesis is a quantitative study because the purpose is to examine statistical relations. The empirical material is based on 160 bankruptcy administrator's reports published from December 2012 to July 2015.

The bankruptcy administrator's report was evaluated based on the following: assets, liabilities, time of the bankruptcy process, and the possibility of recovery. The information value of the bankruptcy administrator's report was investigated by obligation to keep accounts and establishing control balance sheet, as compared to presence of the auditor and accounting consultant.

The result suggests that the lack of turnover and profitability are the two most common reasons for bankruptcy of companies. Custom application and the application by Swedish tax Authority are the two most common parties submitting bankruptcy petition. Together, auditor and accountant may have positive effects on the performance of the obligation to keep accounts, compared with each one individually. In a comparison between the auditor and the accountant, a tendency was observed, suggesting that the accountant increasingly contributed to the fulfilment of accounting obligations. Overall, the data show that neither the auditor nor the accountant affect companies to establish control balance sheet.

By measuring liabilities relative to assets, the result suggests that bankrupt companies that have not engaged auditors, on average, are ten times more indebted than bankrupt companies where auditors were hired.

Sammanfattning

När ett företag går i konkurs ska en konkursförvaltare anlitas för avveckling av gäldenärens verksamhet. Konkursförvaltaren upprättar en så kallad förvaltarberättelse. Den beskriver konkursboets tillstånd och orsakerna till konkursen.

I problembakgrunden diskuteras hur revisionspliktens avskaffande har lett till sämre redovisningskvalitet för småbolag. Småbolag som valt bort revisor saknade ibland kunskap om vilket ansvar det innebär att vara företagare, exempelvis skyldigheten att upprätta en kontrollbalansräkning, när det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Det riskerar att leda till mindre information i förvaltarberättelsen och en ökad osäkerhet för konkursförvaltaren. Ett antal arbeten har tidigare studerat konsekvenser av revisionspliktens avskaffande, men inget har behandlat revisionsplikten från konkursförvaltarens perspektiv.

I studien undersöks hur konkursförvaltarberättelsens informationsvärde och användbarhet påverkats av om aktiebolagen har anlitat redovisningskonsult eller revisor. För att analysera förvaltarberättelsens detta har jag utgått ifrån teorier kring revision och redovisning. I teorin beskrevs revision som försäkran, förbättring, försäkring och legitimering. Redovisningsteorin beskrev redovisning som viktig för informationsvärdet mellan företaget och dess intressenter. För att redovisningen skall vara användbar måste den vara relevant, tillförlitlig och jämförbar.

Uppsatsen är en kvantitativ studie eftersom syftet är att undersöka statistiska samband. Det empiriska materialet som användes är 160 förvaltarberättelser publicerade mellan 2012-12 - 2015-07.

För att analysera studiens syfte undersöktes förvaltarberättelsens information och användbarhet med utgångspunkt i revision och redovisning genom att studera tillgångar, skulder, tid för konkursprocessen och möjlighet till återvinning. Förvaltarberättelsens informationsvärde undersöktes genom att mäta b.l.a. fullgörandet av bokföringsskyldighet enligt lag och upprättandet av KBR. Detta jämfördes mot anlitaandet förekomsten av redovisningskonsult och revisor i konkursbolagen.

Resultatet visar att brist på omsättning och lönsamhet är de två vanligaste orsakerna till att konkursbolagen hamnar på obestånd. Egen ansökan och Skatteverket är de två vanligaste parterna som skickar in konkursansökan. Redovisningskonsulten och revisorn kan tillsammans ge positiva effekter på fullgörandet av bokföringsskyldighet jämfört med var och en för sig. Vid en jämförelse mellan redovisningskonsult och revisorn fanns en tendens att konsulten i högre grad bidrog till fullgörandet av bokföringsskyldighet. Sammantaget visar data att en redovisningskonsult eller revisor i få fall påverkar företagen att upprätta KBR, trots bolagens skyldighet enligt lag.

Genom att mäta skulder i förhållande till tillgångar visar resultatet att konkursbolag som inte anlitat revisor i snitt är tio gånger mer skuldsatta jämfört med konkursbolag där revisor anlitas.

Sammantaget visar studien att redovisningskonsulten tillsammans med revisorn bidrar med det bästa informationsvärdet och resultatet för förvaltarberättelsen, vilket är betydelsefullt för konkursförvaltarens granskning av konkursbolag.

Förkortningar

Anges i alfabetisk ordning

ABL: Aktiebolagslag (2005:551)

BFL: Bokföringslag (1999:1078)

KBR: Kontrollbalansräkning

KonkL: Konkurslag (1987:672)

ÅRL: Årsredovisningslag (1995:1554)

Gäldenär - Den skuldsatte

Borgenär - Fordringsägare. Den som lånat ut pengar.

Kapitalbrist - När det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet.

Konkursbolag - Aktiebolag som har gått i konkurs. Representerar det empiriska materialet i förvaltarberättelser.

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION	1
1.1 INLEDNING.....	1
1.2 PROBLEM, FRÅGOR OCH SYFTE	1
1.2.1 Problembakgrund	1
1.2.2 Problem.....	2
1.2.3 Syfte.....	3
1.2.4 Avgränsning	3
2. INSTITUTIONELL BAKGRUND	4
2.1 ANLITANDE AV REVISOR.....	4
2.2 KONTROLLBALANSRÄKNING	4
2.2.1 Att upprätta en KBR.....	4
2.2.2 Företagets ansvar	5
2.3 KONKURS OCH LIKVIDATION	5
2.4 KONKURSFÖRVALTNING/FÖRVALTARBERÄTTELSE.....	6
2.4.1 Hur en konkursförvaltare utses	6
2.4.2 Konkursförvaltarens uppgift.....	6
2.4.3 Förvaltarberättelsen	7
3. TEORI	8
3.1 LITTERATURGENOMGÅNG	8
3.1.1 Litteratursyntes	10
3.1.2 Studiens bidrag	11
3.2 REVISIONENS BETYDELSE	12
3.2.1 Försäkran	12
3.2.2 Förbättring	12
3.2.3 Försäkring	12
3.2.4 Legitimering.....	13
3.3 REDOVISNINGSKONSULTENS BETYDELSE	13
3.4 REDOVISNINGENS BETYDELSE	14
3.4.1 Redovisningens informationsvärde.....	14
3.4.2 Redovisningskvalitet	15
3.5 ANALYS-MODELL	15
3.5.1 Orsaker till obestånd vid konkurs.....	16
3.5.2 Informationsvärde i förvaltarberättelser vid konkurs	16
3.5.2.2 Kontrollbalansräkning.....	16
3.5.3 Anlitande av extern redovisningskonsult	16
3.5.4 Revisor	17
3.5.5 Användbarheten av förvaltarberättelse	18
4. METOD	19
4.1 ANSATS.....	19
4.2 OPERATIONALISERING	19
4.2.1 Orsaker till obestånd vid konkurs.....	20
4.2.2 Informationsvärdesindikatorer	20
4.2.3 Informationsvärde och användbarhet.....	21
4.3 INSAMLING AV DATA	21
4.3.1 Urval av material.....	21
4.4 ANALYS AV MATERIAL	22
4.4.1 t-test	22
4.4.2 Chi-2 test.....	22
4.5 METODKRITIK.....	23
5. RESULTAT	24
5.1 ORSAKER TILL OBESTÅND VID KONKURS.....	24

5.2 HYPOTESTEST AV INFORMATIONSVÄRDESINDIKATORER.....	25
5.2.1 <i>Analys av hypotes 1 och 2</i>	25
5.2.2 <i>Analys av hypotes 3 och 4</i>	26
5.2.3 <i>Analys av hypotes 5</i>	27
5.3 HYPOTESTEST AV INDIKATORER PÅ INFORMATIONSVÄRDE OCH ANVÄNDBARHET	28
5.4 SAMMANFATTNING AV HYPOTESTEST	30
6. DISKUSSION.....	31
6.1 ORSAKER TILL OBESTÅND VID KONKURS.....	31
6.2 INFORMATIONSVÄRDESINDIKATORER	32
6.3 INFORMATIONSVÄRDE OCH ANVÄNDBARHET	33
7. SLUTSATSER	35
7.1 FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING	35
REFERENSER	36

Figur- och tabellförteckning

Figur 1. Illustration av informationsflöden vid ett konkursförfarande.....	15
Figur 2. Analys av indikatorer om information och användbarhet.....	28
Tabell 1. Litteratursyntes	10
Tabell 2. Exempel på Chi-2 test.....	22
Tabell 3. Förekomst av orsaker till obestånd, samt konkursansökande part.....	24
Tabell 4. Översikt av, fullgörande av bokföringsskyldighet, upprättande av KBR anlitande av redovisningskonsult och anlitande av revisor.....	24
Tabell 5. Chi-2 test av anlitande av redovisningskonsult vs fullgörande av bokföringsskyldighet.....	25
Tabell 6. Chi-2 test av anlitande av redovisningskonsult vs upprättad KBR	26
Tabell 7. Chi-2 test av anlitande av revisor vs fullgörande av bokföringsskyldighet.....	26
Tabell 8. Chi-2 test av anlitande av revisor vs upprättad KBR.....	26
Tabell 9. Chi-2 test av anlitande av redovisningskonsult och/eller revisor vs fullgörande av bokföringsskyldighet och/eller KBR.	27
Tabell 10. Antalet fall av återvinning av tillgångar.....	29
Tabell 11. Sammanfattning av hypotestest.....	30

1. Introduktion

I det här kapitlet ges en introduktion till studiens ämne och problemområde. Målet är att väcka intresse för rapporten. Problemet leder till ett syfte och en frågeställning för uppsatsen.

1.1 Inledning

Enligt bokföringslagen (BFL) skall majoriteten av de juridiska personerna i Sverige upprätta bokföring, så kallad bokföringsskyldighet (BFL, 1999, 2:1-5). Ett företag skall upprätta löpande bokföring av affärshändelser och bevara räkenskapsmaterial för presentation enligt god redovisningssed (BFL, 1999, 4:1-2). För aktiebolag gäller dessutom lag på att avsluta bokföringen med en så kallad årsredovisning, vilken ska innehålla balansräkning, resultaträkning, noter och en förvaltningsberättelse (ÅRL, 1995, 2:1). Syftet med årsredovisningen är att ge en rättvisande bild av företagets finansiella ställning i form av totala tillgångar, skulder, eget kapital, intäkter och kostnader (ÅRL, 1995, 3:1-2). Ett företag kan här välja att anlita en redovisningskonsult, vilken kan hjälpa till med upprättande, kontroll och rådgivning av den löpande bokföringen (Gooderham et al, 2004; Collis & Jarvis 2002).

En revisor ska granska bolagets årsredovisning, bokföring, styrelsens förvaltning och VD:s förvaltning (ABL, 2005 9:3). Granskningen skall ske enligt god redovisningssed (ABL, 2005, 9:4). Revisionsplikt innebär ett lagkrav på revision. Sedan 1 nov 2010 är dock revisionsplikten frivillig för små aktiebolag i Sverige. Små aktiebolag som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren, **inte** uppnår minst två av följande kriterier, kan välja att inte ha revisor: (www, Bolagsverket, 2015)

- Fler än tre anställda (i medeltal)
- En balansslutning (totala tillgångar) på mer än 1,5 miljoner kronor
- En nettoomslutning på mer än 3 miljoner kronor

I det fall ett företag går i konkurs ska en konkursförvaltare anlitas för avveckling av gäldenärens verksamhet. Konkursförvaltaren upprättar en så kallad förvaltarberättelse (KonkL, 1987, 7:15-16). Den beskriver konkursboets tillstånd, orsakerna till konkursen och skall också innehålla uppgifter om förhållanden som kan leda till återvinning, tidpunkt för upprättande av kontrollbalansräkning (KBR) samt eventuella misstankar om brott.

Den här studien fokuserar på effekter av avskaffandet av revisionsplikten utifrån konkursförvaltarens perspektiv. En central del handlar om hur redovisningskonsulten och revisorn påverkar informationsvärdet i förvaltarberättelsen.

1.2 Problem, frågor och syfte

1.2.1 Problembakgrund

Enligt data från UC (tidigare Upplysningscentralen) år 2013, väljer 3 av 4 nystartade företag att inte anlita revisor, och kvaliteten på småbolagens bokslut har samtidigt blivit sämre (www, UC, 2013). Av mätningen framgår däremot inte varför företagen väljer bort revisor eller varför boksluten blivit sämre. Även Bolagsverket hävdar att kvaliteten på årsredovisningarna har blivit sämre sedan revisionsplikten avskaffades, och att förseningsavgifterna i mitten av år 2012 hade ökat med 10 procent sedan år 2011 (www, Bolagsverket, 2012). Det senare skulle kunna bero på att företag utan råd från en revisor eller redovisningskonsult lämnar in årsredovisningar som inte uppfyller lagkraven.

I tidningen Balans sammanfattas data som visar att företag med revisor bättre uppfyller bokföringsskyldighet jämfört med företag som valt bort revisor (Sundgren et al, 2015). Datamaterialet i studien av Sundgren et al (2015) är insamlat från 380 avslutade konkurser år 2013, till största delen via förvaltarberättelser. Slutsatsen är att företag som valt att inte anlita redovisningsbyrå eller revisor, är den grupp som oftast inte sköter sin löpande bokföring på ett korrekt sätt enligt lag (ibid.). Två möjliga förklaringar kan vara att revisorn kontrollerar företagen som upprättar bokföringen eller att företagen känner ett ökat ansvar att sköta bokföringen noggrant när de har anlitat en revisor (Sundgren et al, 2015).

En annan aspekt om småföretagare tas upp i en artikel från Vestmanlands läns tidning skriven av två konkursförvaltare (www, VLT, 2015). Där framkommer att nystartade småbolag inte har full kunskap om egenföretagarens ansvar och de konsekvenser som kan uppstå som en följd av detta (ibid.). Ofta har småföretagare låg kunskapsnivå om olika uppgifter som att upprätta KBR och i vilken ordning fordringsägare skall få betalt enligt förmånsrättslagen. En annan viktig faktor som tas upp i artikeln är att bokföringen alltför ofta är bristfällig (ibid.). Författarna till artikeln tar upp anlitaandet av redovisningskonsult som ett bra sätt för småföretagaren att få ordning på sin bokföring. Avslutningsvis diskuteras användning av revisor i småbolag. Enligt artikeln väljs revisor ofta bort i den grupp av småbolag där revisorn behövs allra mest. Revisorn som granskare och rådgivare kan bidra till att redovisningen når en högre kvalitet, t.ex. i de företag som väljer att inte anlita en redovisningskonsult. För konkursförvaltaren innebär detta ett ökat antal ostrukturerade konkurser i småbolag (ibid.).

1.2.2 Problem

Enligt ABL:s generalklausul ska alla aktieägare i ett bolag behandlas lika om inget annat nämns i bolagsordningen (ABL, 2005, 4:1). Men om någon part har mer information än en annan part kan det uppstå en obalans som kallas asymmetrisk information (Pindyck & Rubinfeld, 2013). I småbolag är det vanligt med enskilda eller ett fåtal ägare. I företag där en eller ett fåtal ägare har majoritet av ägarandelen i bolaget, är incitamentet större att skydda och inte lämna ut viktig information till potentiella intressenter (Chen & Liu, 2013). Risken för att informationsasymmetri uppstår är därmed potentiellt större i jämförelse med företag med flera ägare. Enligt teorin fungerar revisorn som en oberoende part vilken minskar informationsasymmetrin och moral hazard-problemet (genom att skydda viktig information) mellan exempelvis företagsledningen och ägaren (Chen & Liu, 2013; Carrington, 2014).

Det faktum att revisionsplikten avskaffats för småbolag i Sverige kan därför leda till vissa problem. Det är t.ex. tänkbart att risken för informationsasymmetri ökar mellan företag som valt att inte ha revisor och deras intressenter. På så sätt skulle det uppstå företag som delar information och företag som inte nödvändigtvis gör det. Om så är fallet uppstår frågan om informationsasymmetrin mellan företag och deras intressenter kan minskas på andra sätt än med revisor, exempelvis genom att anlita en redovisningskonsult.

Det finns ett samband mellan anlitaandet av revisor och företagets skuldsättningsgrad (Carey, Simnett & Tanewski, 2000). Finansiell information är centralt i granskningen av företagets möjlighet att betala sina skulder (Margret, 2002). När en konkursansökan lämnas in till domstol för beslut om konkurs, och när konkursförvaltaren ska utvärdera företagets ställning, är det nödvändigt med tillgång till företagets finansiella information och att informationen i fråga granskas (ibid.). Konkursbolag som saknar revisor har oftare bristfälligt eller uteblivet bokföringsmaterial (www, VLT, 2015). Enligt Taattola & Luoma (2013) är det både ur ett ekonomiskt perspektiv och ur fordringsägarnas perspektiv viktigt att företagets finansiella information sammanställs, och att eventuella ekonomiska felaktigheter rapporteras. Att

konkursbolag har bristfälligt eller uteblivet bokföringsmaterial leder till att konkursförvaltarens granskning av företagets finansiella information kan bli mer tidskrävande och komplicerad (www, VLT, 2015). För konkursförvaltaren uppstår då ett problem i form av en ökad osäkerhet rörande bokföringsmaterialet, som i sin tur kan försvåra beslutsfattande i konkursförfarandet (ibid.). Detta kan också leda till att värdet av den information som kan utläsas ur förvaltarberättelsen blir lägre och att resultatet kan påverkas i negativ riktning t.ex. mätt som längre handläggningstid eller minskad finansiell återvinning av tillgångar.

1.2.3 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur konkursförvaltarberättelsens informationsvärde och användbarhet påverkats av om konkursbolagen har anlitat revisor/redovisningskonsult eller inte. Dessutom har orsaker till obestånd, ansökande part vid konkurs liksom tiden för konkursförvaltarens upprättande av förvaltarberättelsen studerats.

Studien kommer att analyseras utifrån ett antal hypotestester och därför har ingen övergripande frågeställning formulerats.

Förvaltarberättelsens informationsvärde kan kopplas till konkursförvaltarens behov av att granska företagets finansiella information (Margret, 2002). Med informationsvärde avses i den här studien om konkursbolaget har fullgjort bokföringsskyldighet och upprättat av KBR. Informationsvärdet anger även hur bolaget har skötts fram tills konkurs dvs. andelen tillgångar och skulder och om företaget har upphört med sin löpande bokföring.

Med användbarhet avses konkursförvaltarens möjlighet att genom informationen i förvaltarberättelsen begära återvinning av tillgångar där det är befogat.

Konkurs, revision och revisorsplikt är återkommande uppsatsämnen (se referenser i Tabell 1). Däremot är informationsvärdet och användbarheten av förvaltarberättelser i konkursbolag, med eller utan redovisningskonsult och revisor inte tidigare studerat (Tabell 1). I en studie av konkursbolag från 2014 framkommer att revision är en viktig faktor för att företagare ska ”leva upp till de ekonomiska kunskapskrav som omvärlden ställer” och att det inte fanns något samband mellan underskottets storlek i konkursbolagen och om företaget haft en revisor eller inte (Haglund, 2014). En annan studie antyder att kvalitén på årsredovisningen har försämrats i små bolag som valt att inte ha revisor (Delby & Eriksson, 2013).

Den här studien kommer att bidra med en jämförande dokumentation av konkursbolag som valt att anlita revisor, redovisningskonsult eller inte någondera. Genom konkursförvaltarperspektivet kommer studien att bidra med ett nytt teoretiskt perspektiv på konsekvenserna av revisionspliktens avskaffande. Studien kan vara relevant då konkursförvaltaren sätts i fokus som en extern granskare av företags redovisning. Även revisorer och redovisningsfirmor kan komma att ha nytta av resultatet för att motivera varför revision eller konsultation behövs.

1.2.4 Avgränsning

Enskilda firmor, handelsbolag och kommanditbolag kommer inte att undersökas. Likvidationer som är ordnade konkurser kommer inte heller att studeras. Anledningen till att bara välja konkurser är för att göra resultatet mer jämförbart mellan revisor och redovisningskonsult. Konkursbolag före revisionspliktens avskaffande år 2010 inkluderades inte. Det innebär att det inte går att göra någon jämförelse med hur förutsättningarna såg ut för företag innan regelförändringen.

2. Institutionell bakgrund

I det här kapitlet sammanfattas flera centrala begrepp för studien. Kapitlet beskriver revisorns roll, vad som menas med kontrollbalansräkning samt hur en konkurs går till. Avslutningsvis beskrivs konkursförvaltarens roll när domstol har beslutat om konkurs och bolagets verksamhet ska avslutas.

2.1 Anlitande av revisor

Revision innebär en extern granskning av företagets redovisning. I dagens samhälle som bygger på information och att fatta snabba beslut krävs att den information vi hämtar är trovärdig (Carrington, 2014). Ett bolags redovisning ger t.ex. upplysningar om företagets lagernivå, obetalda kundfordringar och kassaflöde. Balans- och resultaträkning som informationskällor är dock ögonblicksbilder. Balansräkningen visar företagets tillgångar och skulder på bokslutsdagen och resultaträkningen sammanställer företagets intäkter och kostnader under året (ibid.). En intresserad investerare som vill analysera ett bolags framtida utveckling med hjälp av nämnda underlag är då beroende av att den informationen är korrekt och trovärdig.

Efter avslutad revision är det revisorns roll att analysera och utvärdera företagets förutsättningar för fortsatt verksamhet (Carrington, 2014). I sådana fall där revisorn rapporterar tvivel om ett bolags framtid, kan vederbörande få utstå en del kritik (ibid.). Om ett företag skulle gå i konkurs och revisorn inte har uttalat några tvivel kan det leda till ifrågasättande av revisorns arbete och/eller kompetens. Skulle företaget klara sig undan konkurs och revisorn har uttalat tvivel kan det leda till att företaget väljer att avsluta samarbetet (ibid.).

2.2 Kontrollbalansräkning

2.2.1 Att upprätta en KBR

Enligt lag ska ett bolag upprätta en KBR om misstanke finns om att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (ABL, 2005 25:13). Det är företagets uppgift att upprätta en KBR (Oppenheimer et al, 2007). Revisorn har ansvaret att undersöka om företagets styrelse enligt lag 25:13 i ABL har upprättat en KBR och granska att det har skett på ett korrekt sätt (ibid.).

En granskning av KBR är inte lika omfattande som en normal revision, eftersom lagen kräver skyndsamhet för både upprättande och granskning av KBR (Oppenheimer et al, 2007).

I en situation där företagets styrelse inte upprättar en KBR är det revisorns ansvar att oftast skriftligt rapportera om företagets skyldigheter enligt ABL 25 kap. Förekommer ytterligare försening eller bristande ansvar kan revisorn göra en anmärkning i den ordinarie revisionsberättelsen (Oppenheimer et al, 2007).

Exempel på situationer som kan vara grund för en anmärkning är att:

- Styrelsen inte har upprättat KBR och företaget har lidit ekonomisk skada.
- Styrelsen har börjat för sent med att upprätta KBR alternativt så har upprättandet av KBR tagit för lång tid.

- Styrelsen har upprättat KBR och låtit den granskas av en revisor men inte kallat till bolagsstämma trots att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet.
- Revisorn upptäcker i sin granskning av KBR väsentliga fel och brister som styrelsen inte tar upp på bolagsstämman.
- Styrelsen inte låter revisorn granska KBR.

Revisorn kan riskera skadestånd gentemot bolaget eller annan part om revisorn uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakat ekonomisk skada (Oppenheimer et al, 2007). Exempel på en sådan situation är om revisorn brister i sin granskning av KBR. Revisorns agerande ska jämföras med vad som enligt lag innebär god revisionssed. En eventuell skada skulle kunna drabba bolaget, aktieägare eller annan då ekonomiska beslut har fattats på underlag av en felaktig KBR. Det krävs dock ett tydligt samband mellan den ekonomiska skada som uppkommit och revisorns felaktiga agerande.

2.2.2 Företagets ansvar

Styrelsen ska upprätta KBR, vilken ska undertecknas av minst hälften av styrelsen för att den ska anses giltig (Oppenheimer et al, 2007). Visar inte KBR prov på någon kapitalbrist kan verksamheten fortsätta utan vidare åtgärder. Efter upprättandet av KBR ska styrelsen lämna över KBR till revisorn för granskning, och om det finns risk för att det egna kapitalet är förbrukat ska styrelsen kalla ägarna till bolagsstämma. Bolagsstämman (som brukar kallas kontrollstämma), innebär att ägarna styrelsen och revisorn beslutar om verksamheten ska fortsätta eller om bolaget ska försättas i likvidation. Beslutar kontrollstämman att verksamheten ska fortsätta, har bolaget åtta månader på sig att återställa hela aktiekapitalet (Oppenheimer et al, 2007). Detta gäller inte om det framkommer att bolaget också hamnat i en obeståndssituation. Bolaget och styrelsen ska inom åttamånadersperioden upprätta en ny KBR 2 som granskas av revisor och framställs på en ny kontrollstämma (ibid.). KBR 2 måste visa att det egna kapitalet minst uppgår till det registrerade aktiekapitalet. Framgår det att bolaget inte uppnått ett eget kapital som motsvarar det registrerade aktiekapitalet ska en utsedd ägare ansöka om likvidation av bolaget (ibid.). I de fall där ägarna beslutar om att fortsätta verksamheten är styrelsen skyldig att lämna in en ansöka om likvidation. Om bolaget ändå fortsätter sin verksamhet resulterar det i personligt betalningsansvar för styrelse och ägare som deltagit i beslut om att fortsätta verksamheten trots likvidationsplikt.

Ett bolag är också skyldigt att upprätta KBR vid ett misslyckat utmätningförsök av tillgångar (Oppenheimer et al, 2007). Utmätning sker av Kronofogden på uppdrag av en fordringsägare som lånat ut pengar. Skulle styrelsen inte upprätta någon KBR så innebär det personligt betalningsansvar för bolagets styrelseledamöter.

2.3 Konkurs och likvidation

Ett bolag kan avveckla sin verksamhet via konkurs eller likvidation. En likvidation är en ordnad avveckling av bolagets verksamhet där skulderna betalas och eventuellt överskott delas ut till aktieägarna. Likvidationen kan vara frivillig eller tvångsmässig (www, Bolagsverket, 2015). En frivillig likvidation beslutas av bolagsstämman. Om bolagsstämman accepterar likvidation ska det registreras hos Bolagsverket. Under pågående frivillig likvidation har bolagsstämman möjlighet att besluta om att bolagets verksamhet ska fortsätta. Bolagsverket kan tvinga ett bolag i likvidation om bolaget inte registrerat styrelse, VD eller revisor om det är obligatoriskt. Om bolaget inte har skickat in årsredovisning eller, vid krav,

revisionsberättelse, inom elva månader från räkenskapsårets slut kan bolaget även då tvingas i likvidation. Vid likvidation tillsätts en likvidator som betalar av bolagets skulder och säljer bolagets tillgångar.

När en gäldenär är på obestånd, dvs. inte längre kan betala sina skulder i den takt de förfaller, försätts gäldenären i konkurs. En konkurs syftar till att avveckla verksamheten, sälja tillgångar och fördela överskottet mellan borgenärerna (Mellqvist, 2015). Om gäldenären är ett aktiebolag innefattar konkursen även att bolaget i sig likvideras, vilket betyder att det avslutas(ibid.).

En konkurs inleds alltid med en ansökan till närmaste domstol (Mellqvist, 2015). En ansökan skickas in skriftligen till tingsrätten av gäldenären som inte kan betala sina skulder (KonkL, 1987, 1:3-4). En borgenär som har lånat ut pengar till gäldenären har också möjlighet att skicka in en ansökan till tingsrätten (KonkL, 1987, 1:3-4). En ansökan ska skickas till den tingsrätt där gäldenären skulle svara i vid ett tvistemål.

När tingsrätten har beslutat om konkurs förlorar gäldenären rätten till tillgångar i konkursboet (KonkL, 1987, 3:1). Ett beslut om konkurs ska registreras i Post- och Inrikes tidning.

2.4 Konkursförvaltning/Förvaltarberättelse

2.4.1 Hur en konkursförvaltare utses

Så snart ett konkursbeslut är fastställt ska tingsrätten snarast utse en förvaltare (KonkL, 1987, 2:24). Rätten får även utse flera förvaltare om det är lämpligt på grund av konkursboets omfattning. En konkursförvaltare får enligt lag inte vara anställd vid en domstol (KonkL, 1987, 7:1). Om det uppstår en jävsituation för konkursförvaltaren ska han eller hon kontakta tillsynsmyndigheten (KonkL, 1987, 7:1). Konkursförvaltarens arbete granskas av tillsynsmyndigheten vilket är en avdelning på Kronofogdemyndigheten (KonkL, 1987, 7:25). Konkursförvaltaren ska i sin roll vara opartisk och får inte ha någon relation till gäldenären eller fordringsägarna (Handbok för konkurstillsyn Kronofogden). En konkursförvaltare arbetar vanligtvis på en advokatbyrå specialiserad på konkurs och ska även besitta goda kunskaper i bokföring och redovisning. Uppstår eventuell kritik mot konkursförvaltaren är det tillsynsmyndigheten som ska hantera klagomålet.

2.4.2 Konkursförvaltarens uppgift

En konkursförvaltarens huvudsakliga uppgift enligt lag är att ta tillvara på fordringsägarnas intresse och åstadkomma en avveckling av bolaget som är snabb och förmånlig (KonkL, 1987, 7:8). Konkursförvaltaren kan dock fortsätta företagets verksamhet om det kan gynna fordringsägarna på sikt.

Så snart konkursförvaltaren är tillsatt ska vederbörande snarast ta kontroll över bolagets räkenskapsmaterial och tillgångar (KonkL, 1987, 7:12). Detta för att hindra gäldenären som gått i konkurs från att t.ex. föra tillgångar ur landet alternativt sälja vidare. Har gäldenären överlåtit bokföring av räkenskapsmaterial till annan part är personen eller bolaget i fråga skyldig att överlämna materialet till konkursförvaltaren.

I samband med att konkursförvaltaren tar kontroll över konkursbolaget ska förvaltaren upprätta en bouppteckning vilken beskriver värdet av bolagets tillgångar, kontaktuppgifter om varje fordringsägare (KonkL, 1987, 7:13).

2.4.3 Förvaltarberättelsen

En annan huvuduppgift för konkursförvaltaren är att upprätta en förvaltarberättelse över konkursbolagets tillstånd och eventuellt orsaken till konkurs om det framgått. Strukturen för en förvaltarberättelse finns beskriven i Konkurslagen kap 7:15:

- Bolagsnamn, datum, sökande
- Bouppteckningsinformation
- Övergripande bakgrund om bolagets verksamhet
- Orsak till obestånd
- Bolagets bokföring

Till en början beskriver förvaltarberättelsen vilket bolag som blivit försatt i konkurs, när ansökan kommit in till Tingsrätten och vilket datum som bolaget försattes i konkurs. Vidare nämns uppgifter om vem som ansöker om konkurs, om det är gäldenären själv eller någon annan aktör, vem som anlitas som konkursförvaltare, ansvarig tillsynsmyndighet samt om bolaget haft revisor eller inte.

Därefter sammanställs information från bouppteckningen om bolagets tillgångar, skulder och mellanskillnaden i form av brist i bolaget. I informationen finns också uppgift om vilka fordringsägare som har prioritet att få betalt enligt Förmånsrättslagens.

Nästa avsnitt är en övergripande bakgrund över bolagets verksamhet från det att bolaget registrerades hos Bolagsverket fram till ansökan om konkurs. Här beskriver förvaltaren var bolaget bedrivit sin verksamhet, om verksamheten har ändrats, om bolaget har bytt ägare, hur bolaget finansierats samt hur bolaget har lyckats i konkurrensen med andra bolag inom samma bransch.

Förvaltarberättelsen beskriver i nästa punkt orsaken till obestånd och eventuellt tidpunkten för när bolaget hamnat på obestånd. Denna kategori kan variera i omfattning då förvaltaren är beroende av information t.ex. från bokföring för att skapa sig en uppfattning om när bolaget började få problem och anledningen till det.

Därefter kommer uppgifter angående bolagets bokföring. Detaljerat beskrivs i vilken grad bolaget fullgjort sin bokföringsskyldighet enligt lag. I övrigt framkommer uppgifter om företaget anlitat extern redovisningshjälp och vilket bokföringssystem som har använts för upprättande av den löpande bokföringen. Konkursförvaltaren beskriver hur länge företaget fullgjort sin bokföringsskyldighet och sammanfattar datum för senast inlämnade årsredovisning till Bolagsverket. Ofta bifogas senast upprättade balans- och resultaträkning som bilaga i slutet av förvaltarberättelsen.

Konkursförvaltaren undersöker också om bolaget enligt aktiebolagslagen har upprättat en KBR eller tidpunkten för när en KBR borde ha upprättats. En förvaltarberättelse skall även innehålla uppgifter om förhållanden som kan leda till återvinning och konkursförvaltarens eventuella misstankar om brott (KonkL, 1987, 7:15-16).

Konkursförvaltaren ska lämna in förvaltarberättelsen senast sex månader efter konkursbeslutet (KonkL, 1987, 7:15). Anledningen till tidsgränsen är att datum för ansökan om återvinning går ut efter ett år (KonkL, 1987, 4:20). Det finns möjlighet för konkursförvaltaren att ansöka om mer tid för att färdigställa förvaltarberättelsen. Ansökan om förlängd tid beslutas av tingsrätten.

3. Teori

Kapitlet inleds med en litteraturgenomgång om revisionspliktens avskaffande. Därefter sammanfattas revisorns betydelse för ett bolag utifrån begreppen försäkring, förbättring, försäkring och legitimitet. Ett annat vanligt begrepp för att studera revisorns betydelse är komfort (Carrington, 2014). För denna studie med fokus på konkursförvaltaren anses detta begrepp vara av mindre relevans. Vidare beskrivs redovisningens roll ur begreppen redovisningens informationsvärde och redovisningens kvalitet. Därefter kopplas teorier om revision och redovisning till konkursförvaltaren vilket, är studiens huvudperspektiv. Teorierna sammanfattas i en analys-modell för att beskriva vad i empirin som ska analyseras. Till sist formuleras ett antal hypoteser som testas under resultatkapitlet.

3.1 Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången består av två delar. Den första delen beskriver litteratur om redovisningskonsult och revisor sammanställt genom vetenskapligt granskade artiklar. Den andra delen beskriver tidigare studentarbeten som beskrivit revisor, redovisningskonsult, revisionsplikt och redovisningskvalitet.

Artiklarna som peer review-granskats har samlats in via referenser från tidigare rapporter och genom databaser tillgängliga på Sveriges lantbruksuniversitet. Sökord som användes var Audit, Accounting, Accounting quality och Mandatory audit.

Litteraturen fokuserar på revisor, redovisningskonsult och revisionsplikten och redovisningskvalitet. Revisorn är en part som bidrar till en bättre redovisningskvalitet genom att minska informationsasymmetrin och kontrollrisken för småbolag (Collis, 2010). Niemi et al (2012) visar att i Finland, där revisionsplikten är frivillig för småbolag, väljer företag att anlita revisor vid bekymmer och oreda i den finansiella informationen. I en studie av småbolag i England visar resultatet att nyttan av revision väger upp kostnaden (Collis, 2004). Revisorn kan även bidra till att bygga en relation mellan ägare och långgivare. Hope (2011) kommer fram till att finansiella begränsningar t.ex. svårighet att få lån hindrar småbolag från att fortsätta växa. Resultatet visar att revisorn bidrar med tillförlitlighet vilket ökar möjligheten att få lån.

Redovisningskonsulten är enligt tidigare forskning en annan viktig aktör för småbolag (Gooderham et al, 2004; Collis & Jarvis, 2002). Gooderham et al (2004) beskriver att redovisningskonsulten bidrar med rådgivning och arbete med löpande bokföring. Enligt resultatet används redovisningskonsult sällan vilket förklaras av asymmetrisk information mellan företagaren och redovisningskonsulten, där företagaren har mindre kunskap om vad konsulten kan bidra med jämfört med konsulten själv (ibid.). Redovisningskonsultens pålitlighet är enligt Gooderham et al (2014) kopplat till kvalitet på tjänsten som konsulten utför. Redovisningskonsulten bidrar också med planering och kontroll av finansiell information (Collis & Jarvis, 2002). Collis & Jarvis (2002) fann i sin studie en korrelation mellan redovisningskonsult och ökad omsättning.

Valet av att anlita revisor eller inte är enligt litteraturen ofta kopplat till informationsasymmetri eller redovisningskvalitet (Ball & Shivakumar, 2005; Carey, Simnett & Tanewski, 2000; Johnson, Khurana & Reynolds, 2002; Clatworthy & Peel, 2013). Ball & Shivakumar (2005) beskriver redovisningskvalitet med att finansiella rapporter ska vara

användbara för företagets externa intressenter. Vidare menar Ball & Shivakumar (2005) att när företagets intressenter brukar företagets finansiella information, påverkas intressenterna av informationens kvalitet. Carey, Simnett & Tanewski (2000) visar ett samband mellan efterfrågan på revisor och privata bolags skuldsättning och agentkostnader. Johnson, Khurana & Reynolds (2002) beskriver ett samband mellan tiden för revisorns arbete och kvaliteten på företagets redovisning. Resultatet visar att småbolag har lägre redovisningskvalitet. Enligt Clatworthy & Peel (2013) visar resultatet att brister i redovisningen är hälften så vanligt i de företag där redovisningen är reviderad jämfört med kvaliteten på redovisning som inte blivit granskad av en revisor.

Konkursbolag har tidigare granskats utifrån olika perspektiv. Företagare har bra kunskap om sina affärsidéer men mindre kunskap om bokföring (Haglund, 2014). Haglund (2014) menar att revisorn tillför trovärdighet till företaget enligt intervjuer med revisorer och konkursförvaltare. Genom att den finansiella informationen granskas ökar förtroendet för revisorn (ibid.). Företag väljer att använda revisor eftersom det är en relation som är lönsam både för bolaget och dess omgivning. Avskaffandet av revisionsplikten har inte haft någon effekt på prioritet av betalning enligt förmånsrättslagen. Däremot har antalet bolag som missköter sin redovisning och revision ökat och det är viktigt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att sådana bolag begärs i konkurs av Bolagsverket, för att på så vis skydda fordringsägarna.

Revisionspliktens avskaffande och de konsekvenser det har inneburit, har de senaste åren varit ofta förekommande uppsatsämnen. Ämnet har beskrivits utifrån flera intressenters perspektiv bland annat företag, revisionsbyråer och myndigheter som Skatteverket (Tabell 1).

Före revisionspliktens avskaffande framkom att intressenter kan komma att spela en central roll i företagets val om att behålla revisor, detta gäller särskilt intressenter med höga transaktioner (Hollström, Almström & Winberg, 2008). En anledning till att intressenter vill att företagen behåller revision är att det ger legitimitet och mindre risk för exempelvis banker (ibid.). Minskade revisionskostnader för företagen kan resultera i högre kostnader för kreditgivning (ibid.). Att företag väljer bort revision kan bero på att kostnaden för revisionen överstiger nyttan (ibid.). Hollström, Almström & Winberg (2008) menar att företag kommer i högre utsträckning att istället för revision efterfråga ökad redovisningshjälp och rådgivning.

För revisorer och revisionsbyråernas del har avskaffandet av revisionsplikten inneburit ett fokus på tjänste- och kundutbud (Persson & Vinberg, 2013). Enligt de revisorer som intervjuades har det inte skett någon ökad marknadsföring men tjänsteutbudet har breddats. Större kraft har koncentrerats på kommunikation med klienterna om vilka tjänster som erbjuds (ibid.). Byråerna har noggrant analyserat kundutbudet och slutsatsen är att större revisionsbyråer har fokuserat mer på större kunder och mindre byråer på mindre kunder (ibid.). Konsekvensen är att mindre revisionsbyråer har drabbats hårdare då det är just småbolag som har friheten att välja bort revision.

En vanlig anledning till att företag väljer att behålla revisor är att öka kvaliteten på redovisningen (Pyykkö & Hansson, 2011). I en studie gjord i Skåne beskrivs skillnader i hur företagen tror att revisorn påverkar möjligheten till att beviljas lån, relation till kunder och leverantörer. Författarna ville även undersöka om omsättning och antalet tilläggstjänster påverkade företagets beslut kring revision. Resultatet visade inte på några direkta samband (Pyykkö & Hansson, 2011). Som tidigare påpekats är redovisningshjälp och bättre redovisningskvalitet centrala faktorer för bolags val att behålla revision (Gooderham et al, 2004; Collis & Jarvis, 2002; Clatworthy & Peel, 2013). Det finns dock exempel på studier

som pekar på andra effekter av revision. En studie av författarna Jogedal och Wetorp (2015) beskriver hur småbolag som valt bort revisor var mindre konkurskänsliga jämfört med småbolag med revisor. Samtidigt hade företag som valt bort revisor bättre räntesatser och lägre skuldsättning (ibid.).

I en kartläggning av årsredovisningars kvalitet framkom att inga bolag med revisor fick omdömet dålig kvalitet (Pettersson & Snäll, 2015). Bolag som valt bort revisor hade något sämre kvalitet och anledningen till att skillnaden inte var större är enligt författarna att företagen anlitat redovisningskonsult (ibid.). Kvaliteten har undersökts med hjälp av modeller där revisorer har intervjuats angående utformning av modellerna vilket kan ha påverkat resultatet.

3.1.1 Litteratursyntes

Under tabell 1 illustreras en sammanfattning av litteraturgenomgången.

Tabell 1. Litteratursyntes

Nr	Referens	Syfte	Perspektiv	Metod	Slutsats
1	Collis (2010)	Studien undersökte om omsättning är en tillräcklig orsak för frivillig efterfrågan på revision. Jämförelse mellan Danmark och Storbritannien.	Revision	Kvantitativ, Datainsamling	Omsättning i sig är inte en tillräcklig koppling eller förklaring av nyttan och kostnaden med revision
2	Niemi et al (2012)	Studien undersökte drivkrafter hos småbolag att anlita revisor.	Revision, Småbolag	Kvantitativ Enkätundersökning	Anlitande av extern konsult kan skapa problem informationsasymmetri vilket ger upphov till efterfrågan på revisor.
3	Collis, Jarvis & Skeratt (2004)	Studien undersökte efterfrågan på revision utifrån begreppen omsättning, balansomsättning och storlek på företag.	Revision Småbolag	Kvantitativ Enkätundersökning	Majoriteten småbolag ansåg att nyttan för revision väger upp kostnaderna. Viktigast var företagsledningens värdering av att revisorn bidrar med förbättrad finansiell information.
4	Hope (2011)	Studien undersökte ifall granskning av ett företags finansiella information leder till extern finansiering.	Revision Finansiering	Kvantitativ Hypotesprövning	Resultatet visar att företag där redovisningen granskats av en revisor håller en högre kvalitet vilket leder till ökad extern finansiering
5	Gooderham et al (2004)	Studien undersökte redovisningskonsulten som rådgivare åt småbolag. Anledning till varför redovisningskonsulten anlitas och ibland inte studerades	Redovisningskonsult Småbolag	Kvantitativ Hypotesprövning	Kvalitet på redovisning och utbytet mellan redovisningskonsulten är viktigt snarare än hur ofta parterna möts.
6	Collis & Jarvis (2002)	Studien undersökte hur finansiell information används i småbolag	Finansiell information Småbolag	Kvantitativ Multivariant analys	Småbolag fokuserar på planering och kontroll av finansiell information. Informationen är central i bolagets relation med banken.
7	Ball & Shivakumar (2005)	Studien undersökte ifall privata företag i Storbritannien hade lägre kvalitet på sin redovisning.	Redovisning Småbolag	Kvantitativ studie	Resultatet beror inte av storlek på företaget eller revisionsbyrå. Redovisningskvaliteten är beroende av användbarheten av informationen
8	Carey, Simnett & Tanewski (2013)	Studien undersökte efterfrågan på revision i familjeägda bolag	Revision Familjebolag	Kvantitativ studie Regressionsanalys	Internrevision var mer förekommande än extern revision. Bolag med höga skulder efterfrågar extern revisor. Intern och extern revision ses som substitut snarare än som komplement.

9	Johnson, Khurana och Reynolds (2002)	Studien undersökte hur kontakten mellan revisor och företag är kopplat till kvaliteten på redovisningen	Revision Redovisningskvalitet	Kvantitativ studie Hypotesprövning	På kortare sikt visar resultatet att revisorn oftare är närvarande i bolag med sämre redovisningskvalitet.
10	Clatworthy & Peel (2013)	Studien undersökte revision i förhållande till brister i bolagets redovisning.	Revision Redovisningsinformation	Kvantitativ studie Bivariant analys	Redovisningsinformation som granskats av en revisor är hälften så sannolik att innehålla fel eller brister
11	Haglund (2014)	Studien undersökte företags betalningsförmåga sedan revisorspliktens avskaffande. Syftet var att bedöma fordringsägarnas kreditrisk.	Fordringsägare Revision	Kvantitativ Datainsamling och kvalitativa intervjuer.	Avskaffandet av revisionsplikten har inte haft någon effekt på prioritet av betalning enligt förmänsrättslagen. Däremot har antalet bolag som missköter sin redovisning och revision ökat.
12	Hollström et al (2008)	Studien diskuterade möjliga konsekvenser av revisionspliktens avskaffande.	Banker, Företagsledning, aktieägare och Skatteverket Revision	Kvalitativ ansats. Intervjuer.	Revision som tjänst bidrar med legitimitet. Kostnaden överstiger inte nyttan. Fler bolag kan komma att efterfråga redovisningsservice.
13	Persson & Vinberg (2013)	Studien undersökte revisorers förväntningar kring revisionspliktens avskaffande	Revisorer och revisionsbyråer	Litteraturgenomgång. Kvalitativ ansats Intervjuer	Tjänsteutbudet har breddats ingen ökad marknadsföring. Huvudfokus har varit kommunikation av kundutbud.
14	Pykkö & Hansson (2011)	Studie undersökte vilka faktorer mest som påverkade företags revisionsbenägenhet i Skåne län	Aktiebolag Revision	Kvantitativ ansats Enkätundersökning	Majoriteten av bolagen fortsätter med revision. Redovisningskvalitet, leverantörer/kunder och Skatteverket påverkar bolagens val att fortsätta med revision.
15	Jogedal & Wetorp (2015)	Syftet med studien var att undersöka tidigare ekonomiska fördelar med revision går att styrka.	Små aktiebolag Revision	Kvantitativ ansats. Analys av nyckeltal	Bolag som valt bort revisor var mindre konkurskänsliga jämfört med småbolag med revisor. Bolag som valt bort revisor hade bättre räntesatser och lägre skuldsättning.
16	Pettersson & Snäll (2015)	Studien kartlade revisorns betydelse för lagstadgade krav på årsredovisningskvalitet i mikroföretag.	Småbolag Revision	Kvantitativ ansats Analys av modell	Bolag som valt bort revisor hade något sämre kvalitet och anledningen till att skillnaden inte var större är enligt författarna att företagen anlitar redovisningskonsult

Litteratursynthesen presenterar olika vinklar på studier om revisionspliktens avskaffande. I majoriteten av studentarbetena undersöks effekten av revisionspliktens avskaffande i bolag som inte är på obestånd. Revisionen undersöks utifrån flera olika intressenters perspektiv, exempelvis aktiebolaget, revisionsbyråerna, bankerna och Skatteverket. Slutsatsen av tabellen är att revision bidrar med en positiv effekt för intressenten (-erna) som studeras. Det kan t.ex. vara genom legitimitet, trovärdighet respektive förbättring av redovisningskvalitet. I fall nr 5 däremot visade resultatet att de företag som valt bort revisor var mindre konkurskänsliga jämfört med företag som valt att ha kvar revisor.

3.1.2 Studiens bidrag

I den här studien kommer jag, liksom Haglund (2014), att analysera bolag som redan gått i konkurs men mitt fokus kommer att vara på en annan intressent än fordringsägaren, nämligen konkursförvaltaren. Jag ämnar undersöka hur konkursbolagets anlitan av redovisningskonsult och revisor påverkar förvaltarberättelsens informationsvärde och resultat.

3.2 Revisionens betydelse

3.2.1 Försäkran

Principal agent-teorin är grunden till teorin om revision som försäkran (Wallace, 1980 se Carrington, 2014). Kärnan i den teorin är att företag har ägare, en eller flera (principal) och en företagsledare (agent) som inte är samma personer. Enligt teorin vet agenten mer om hur han/hon har skött företaget än principalen, därmed råder ett asymmetriskt informationsförhållande. Ett asymmetriskt informationsförhållande behöver inte vara dåligt i sig, tvärtom i de flesta situationer är informationen ojämnt fördelad mellan parter. Dock kan det bli ett problem om den part som har mer information förändrar sitt beteende till nackdel för den andra parten. Risken uppstår om parterna har olika incitament att förändra sitt beteende.

En möjlig lösning på detta problem är att revisorn som en oberoende tredje part försäkrar att bolagets redovisning är korrekt upprättad och ger en rättvis bild av verksamheten (Carrington, 2014; Ittonen, 2010). Härigenom kan revisorn motverka informationsasymmetrin. På så vis kan revisorn också bidra till att höja kvaliteten på konkursförvaltarberättelsen om den upprättas.

Två vanliga typer av problem inom informationsasymmetrin är *moral hazard* och *adverse selection*. Den första, moral hazard, utgår från att människors beteenden är kopplade till risk. I en företagssituation innebär det att företagsledningen kan bli mer riskbenägen och mindre noggrann när ägarandelen i bolaget har minskat (Carrington, 2014; Adams, 1994). I och med att ägarandelen minskar så minskar risken för negativa konsekvenser för agenten. Den andra typen, adverse selection, kopplas till köp-säljprocesser där det råder informationsasymmetri, men den aspekten behandlas inte inom ramen för den här studien.

I båda fallen fungerar revisorn som en aktör vilken balanserar informationsasymmetrin mellan företagsledningen och ägaren (Carrington, 2014; Ittonen, 2010).

3.2.2 Förbättring

Utgångspunkten för teorin om revision som förbättring är även här informationsasymmetri (Carrington, 2014). I teorin om revision som förbättring agerar revisorn direkt som aktör för att påverka informationens kvalitet.

Revisorn bidrar till att förbättra bolagets information till intressenter och ägare (Carrington, 2014; Ittonen, 2010). Informationen som revisorn påverkar är bolagets redovisning. Enligt den här teorin har således revisorn en aktivare roll. I sin aktiva roll ska revisorn också fungera som medlare genom att lyssna och samla information om kraven på redovisning från bolagets intressenter (Carrington, 2014). Samtidigt så ska revisorn beakta bolagets och ägarnas intresse av att en del information inte blir offentlig.

3.2.3 Försäkning

I teorin om revision som försäkning står istället revisorn/revisionsbyrån som garant för att räkenskaperna stämmer och därmed också som ansvarig (Carrington, 2014; Ittonen, 2010). Detta sker i samband med att revisorn åtar sig att granska bolagets redovisning. Konsekvensen blir att risken att informationen inte är korrekt flyttas från företagsledningen till revisorn. Revisorn vill då försäkra sig själv om att informationen till intressenter är korrekt för att personligen undvika skadestånd. Indirekt blir revisorn intresserad av att ställa krav på företagsledningen att upprätta en trovärdig och korrekt redovisning (Carrington, 2014; Ittonen, 2010). Skulle det reviderade företaget senare hamna i en juridisk tvist på grund av

tvivelaktig redovisning står nu revisionsbyrån som ytterligare en aktör som kan ställas ekonomiskt ansvarig. Man kan därför likna revisionsbyrån vid ett slags försäkringsbolag.

3.2.4 Legitimering

Teorin om legitimering handlar om hur revisorn vid revidering skapar trovärdig finansiell information. Legitimering har sin grund i själva den finansiella informationen och de metoder som används för redovisning av finansiell information. Endast vid samförstånd och där revisorer använder samma metoder sker legitimering. Carrington (2014) nämner att revisionsbranschen är en viktig aktör och som skapar legitimitet vid diskussion kring nya redovisningsprinciper. Ett godkännande av revisionsbranschen leder till en acceptans av redovisningsprincipen vilket symboliserar meningen med legitimitet. Revisorer med sin erfarenhet blir en viktigare faktor i jämförelse med själva metoden för att presentera den finansiella informationen.

I sin revisionsberättelse styrker revisorn att granskningen har skett enligt god revisionssed och i överensstämmelse med samhällets etik och normer (Carrington, 2014). Två sätt för revisorer att öka sin legitimitet är genom att utbilda intressenter i vad en revisor faktiskt gör och genom att påverka företagets kvalitet på redovisning genom att ställa krav enligt lagen (ibid.).

Globala finanskriser har lett till skandaler som riktat signifikant kritik mot revisionskvalitet (Holm & Zaman, 2011). Som konsekvens riskerar en ökad kritik att drabba revisionsbyråer och revisionsbranschens legitimitet. Revisionsfirmor arbetar i stor utsträckning med transparens, expertis och marknadsföring. Sammanfattningsvis fokuserar revisionsfirmor på sin image och på att lyfta fram revisionskvalitet i syfte att öka sin legitimitet (Holm & Zaman, 2011).

3.3 Redovisningskonsultens betydelse

Anledningar till att anlita extern redovisningskonsult kan vara brist på kunskap, behov av trygghet och struktur i bokslutsprocessen, tidsbrist, brist på intresse eller att företagaren väljer att helt fokusera på den egna verksamheten (Stenlund & Zingmark, 2014). Kostnaden ses som huvudorsaken till att bolagen upprättar bokföringen själva. Samtidigt visar Stenlund & Zingmarks (2014) studie att många respondenter tyckte att kostnaden var nödvändig fast den var hög. Andra framförde att, genom att anlita redovisningskonsult hade bolaget fått sämre kontroll över hur redovisningen sköttes jämfört med vid intern bokföring. En annan nackdel som nämndes var att redovisningskonsulten var svår att förstå och det i sig försvårade kommunikationen mellan konsulten och ägaren som inte kunde förklara sina behov (Stenlund & Zingmark, 2014). Redovisning i ett företag kan ske internt eller externt. Intern redovisning används av företagets ledning för kontroll och styrning av verksamheten medan den externa redovisningen vänder sig till företagets intressenter (Thorell & Edenhammar, 2003).

Antalet intressenter och vilka de är påverkas av företagets storlek (Andersson et al, 2005). I exempelvis småbolag finns ofta endast ett fåtal intressenter; det kan vara företagsledaren som ensam ägare, långgivare och Skatteverket. Småföretagare som grupp är därför svåranalyserad då den finansiella informationen har sämre relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (Thorell & Edenhammar, 2003). Samtidigt kan antalet intressenter i ett småbolag snabbt växa. Då finns en risk för problem med asymmetrisk information mellan småbolag och kreditgivare då företagsledningen i småbolag har en högre kännedom om företaget jämfört med kreditgivarna (Svensson, 2003).

3.4 Redovisningens betydelse

3.4.1 Redovisningens informationsvärde

Intressenter i bolag, oavsett roll, löper mer eller mindre risk att påverkas av bolagets ekonomiska status. Ett viktigt verktyg för att minimera risken för att dras in andras konkurskostnader, och därmed förlora kapital, är att analysera bolagets ekonomiska ställning. För att den analysen ska bli så bra som möjligt krävs att den finansiella informationen är tillförlitlig. På så vis kan intressenter, för att undvika att påverkas av främmande bolags konkurs, analysera andra bolags ekonomiska ställning och värdera risken för att de drabbas av konkurs.

Information om bolags ekonomiska ställning sammanställs i finansiella rapporter i syfte att fungera som underlag för intressenters beslut (FAR Akademi, 2016). För att de finansiella rapporterna ska vara användbara har fyra kvalitativa egenskaper utformats. Tre av de fyra viktigaste egenskaperna är relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (FAR Akademi, 2016).

Relevans som kvalitativ egenskap är betydelsefull för företagets externa intressenter. Relevans som egenskap handlar om att de finansiella rapporterna har ett värde, för att de underlättar för användarna vid beslut om bolagets inträffade, aktuella och kommande händelser. Att informationen är relevant beror också på informationens väsentlighet. Med väsentlighet menas att ett utelämnande av information eller oriktighet får konsekvenser för användarens beslut.

Den kvalitativa egenskapen tillförlitlighet innebär att den finansiella informationen ska ge en spegling av företagets ekonomiska ställning (FAR Akademi, 2016). Det är viktigt för användaren att den finansiella informationen inte innehåller några brister. Anledningen är att intressenterna ska kunna förlita sig på att den finansiella informationen visar det som är tänkt att visas (FAR Akademi, 2016). Tillförlitlighet påverkas också av andra begrepp som neutralitet och försiktighetsprincip. För att intressenterna ska kunna grunda sina beslut på neutral information får den finansiella informationen inte vinklas för att t.ex. ge en positivare bild (FAR Akademi, 2016). Den finansiella informationen ska inte signalera osäkerhet och otydlighet. I och med det ska ett bolags tillgångar inte överskattas och skulderna ska heller inte underskattas.

Den tredje egenskapen, jämförbarhet adresserar behovet av att intressenter ska kunna jämföra olika företag genom finansiell information (FAR Akademi, 2016). Det betyder att för att uppfylla jämförbarhet mellan olika bolag måste värderingsprinciper och presentationsformat, för liknande typer av transaktioner redovisas på samma sätt. Enligt Smith (2006) finns det en klar koppling mellan jämförbarhet och relevans. Informationens användbarhet ökar med ökad jämförbarhet. Därför är jämförbarhet en egenskap som tillför värde användarna vid beslutsfattande (Smith, 2006).

Alla tre kvalitativa egenskaper som beskrivits är viktiga för att redovisningens finansiella information ska vara användbar för intressenter när de ska bedöma företagets ekonomiska ställning. Enligt Svensson (2003) är redovisningsinformationen alltid viktig vid kreditvärdesbedömning av små och medelstora företag. Detta är speciellt viktigt i ljuset av att företag har många intressenter såsom kunder, leverantörer, långgivare och anställda (Bruzelius & Skärvad, 2011).

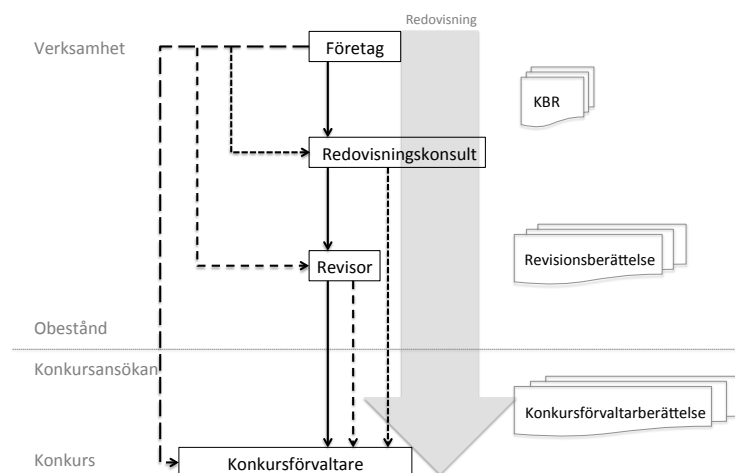
Företag och intressenters interaktion med varandra beskrivs av Koponen (2003) som ett öppet socialt system där båda parter beslut har påverkan på varandra. Företag har ett utbytesförhållande med sina intressenter vilket leder till att den ena parten blir beroende av den andra (Bruzelius & Skärvad, 2011).

3.4.2 Redovisningskvalitet

Vad som definierar redovisningskvalitet och hur redovisningskvalitet kan mätas har varit och är fortfarande föremål för många studier. Det finns ännu ingen entydig bild som forskarna har enats om. Enligt Penman (2013) kan en förändring av redovisningsmetoder ha inverkan på företagets framtida resultat. Därför menar han att god redovisningskvalitet definieras som att framtida resultat inte ändras vid justering av redovisningsmetoder. Skulle en förändring av resultatet uppstå pga. ändrad redovisningsmetod kan det få konsekvenser för t.ex. investerare och övriga intressenter (Penman, 2013). Detta då redovisning är en grund för de finansiella rapporter som externa intressenter använder. Slutsatsen blir att de externa intressenterna är beroende av hög kvalitet på redovisningen (ibid.).

3.5 Analys-modell

Eftersom förvaltarberättelsen bygger på information från redovisning, och i fall av revision en revisionsberättelse, betyder det att konkursförvaltaren kan påverkas av redovisnings- och revisionens informationsvärde och kvalitet. Hur informationen innan och efter ett konkursförfarande överförs från ett företag till konkursförvaltaren illustreras i figur 1.

Figur 1. Illustration av informationsflöden vid ett konkursförfarande

Figuren visar att konkursprocessen är komplex. Den finansiella informationen kan gå från företaget direkt till konkursförvaltaren, alternativt via en revisor eller redovisningskonsult. Sammanfattningsvis är konkursförvaltaren beroende av bra information för att kunna göra en trovärdig sammanfattning av konkursbolaget. Informationen består till stor del av bra redovisningsmaterial och eventuellt kommentarer från revisorn.

Eftersom jag inte känner till några tidigare studier av revisionsplikten utifrån konkursförvaltarens perspektiv finns ingen källa att referera till, men det är rimligt att anta att ett antal

faktorer (figur 1) kommer att ha effekter. Nedan sammanfattas hur ett antal faktorer kan komma att påverka konkursförvaltaren.

3.5.1 Orsaker till obestånd vid konkurs

I konkursförvaltarberättelsen sammanfattas eventuella orsaker till varför bolaget hamnade på obestånd och vid vilken tidpunkt. Undersökning om obestånd går endast att härleda från redovisnings- och revisionsinformation. Konkursförvaltaren är alltså i behov av ett skriftligt underlag för att göra en egen bedömning om orsaken till obestånd i händelse av att företagsledaren inte är anträffbar under konkursprocessen.

3.5.2 Informationsvärde i förvaltarberättelser vid konkurs

3.5.2.1 Fullgörande av bokföringsskyldighet

Information om företags ekonomiska ställning sammanställs i finansiella rapporter i syfte att fungera som underlag för intressenters beslut (FAR Akademi, 2016). För att de finansiella rapporterna ska vara användbara har fyra kvalitativa egenskaper utformats. Tre av de fyra viktigaste egenskaperna är relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (FAR Akademi, 2016). Alla tre kvalitativa egenskaper som beskrivits i teorin är viktiga för att redovisningens finansiella information ska vara användbar för intressenter när de ska bedöma företagets ekonomiska ställning.

I bakgrunden beskrivs att i småbolag finns ofta endast ett fåtal intressenter, det kan vara företagsledaren som ensam ägare, långgivare och Skatteverket. Det är rimligt att anta att konkursförvaltaren som intressent också påverkas av hur väl kvaliteten på redovisningen fullgjorts. Studiens material består av småbolag, vilken som grupp är svåranalyserad då den finansiella informationen har sämre relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (Thorell och Edenhammar, 2003). Det kan göra det svårt för konkursförvaltaren i sin analys om kvaliteten på den finansiella informationen blir lidande.

3.5.2.2 Kontrollbalansräkning

Upprättande av KBR sänder signaler till konkursförvaltaren om att företaget haft koll på verksamheten och reglerna medan om företaget har valt att inte upprätta en KBR sänder det negativa signaler om bristande kunskap. Vid misstanke om att det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet ska ett bolag upprätta en KBR (Oppenheimer et al, 2007). Det är styrelsens uppgift att upprätta en KBR vilken ska granskas av en revisor (ibid.).

3.5.3 Anlitande av extern redovisningskonsult

Om företaget väljer att anlita en extern redovisningskonsult kan det komma att påverka kvaliteten på konkursförvaltarens underlag för förvaltarberättelsen. I avsnitt 2.3 beskrivs att anledningen till att företag väljer att anlita en extern redovisningskonsult är t.ex. brist på kunskap och fokus på verksamheten (Stenlund & Zingmark, 2014). Kostnaden för revision ses som det största skälet till att företag väljer att upprätta bokföringen internt.

Det är rimligt att anta att en redovisningskonsult kan producera finansiell information med en tydligare struktur och därmed högre kvalitet jämfört med småbolag som upprättar redovisningen själva. Pettersson & Snäll (2015) och Nilsson & Sjödin (2015) bekräftar det antagandet.

Utifrån studiens syfte och den varierande betydelsen av revisor och redovisningskonsult som beskrivits tidigare i kapitlet är det lämpligt att empiriskt testa om redovisningskonsulten har betydelse för företagets fullgörande av bokföringsskyldighet och upprättande av KBR.

H₁=Anlitande av redovisningskonsult bidrar i högre utsträckning till bolags fullgörande av bokföringsskyldighet

H₂=Anlitande av redovisningskonsult bidrar i högre utsträckning till bolags upprättande av KBR

3.5.4 Revisor

Enligt teorin kan revision användas som försäkring, förbättring, försäkring eller legitimitet (Carrington, 2014). Utifrån konkursförvaltarens perspektiv kan det vara bra om revisorn går in och försäkrar att bolagets redovisning är korrekt upprättad och ger en rättvis bild av företagets verksamhet. Det kan bidra till att konkursförvaltaren kan utläsa hur företaget har skött sin verksamhet. Konkursförvaltaren är i behov av att den finansiella informationen har en god kvalitet för att kunna göra en sammanfattande bedömning. Därför är det intressant att testa hur revisorn påverkar bolags fullgörande av bokföringsskyldighet och upprättande av KBR.

H₃=Anlitande av revisor bidrar i högre utsträckning till bolags fullgörande av bokföringsskyldighet

H₄=Anlitande av revisor bidrar i högre utsträckning till bolags upprättande av KBR

Vid en jämförelse mellan redovisningskonsult och revisor visar teorin att båda parter i sig har positiva effekter på företaget. Därför är det också intressant att testa hur redovisningskonsulten tillsammans med revisorn påverkar företagets fullgörande av bokföringsskyldighet och upprättande av KBR.

H₅=Det finns positiva effekter på förvaltarberättelsers informationsvärde av att anlita både redovisningskonsult och revisor jämfört med var och en för sig

Enligt Svensson (2003) är tillgångar och skuldsättning grunden för kreditvärdesbedömning. Tillgångarna ska skydda kreditgivaren mot försämringar och minska förluster vid en eventuell konkurs. Vilken skuldsättningsgrad som är relevant varierar mellan olika företag och kan mätas med exempelvis hävstångsformeln (Berk & DeMarzo, 2014). En studie i Belgien visade på att företag med högre skuldsättning hade lägre kvalitet på sin finansiella information (Van Caneghem & Van Campenhout, 2012). Carey, Simnett & Tanewski (2000) visar i sin studie att företag som var högt skuldsatta efterfrågade revisor i större utsträckning jämfört med företag som var mindre skuldsatta. Därför är det intressant att studera om tillgångar och skulder har ett samband med anlitandet av redovisningskonsult och revisor.

H₆=Företag med större tillgångar/skulder anlitar oftare redovisningskonsult eller revisor

Vid kreditvärdesbedömning kan det ta längre tid att bedöma småbolag jämfört med ett medelstort bolag på grund av att små företag ibland har begränsad kunskap i redovisning (Svensson, 2003). Därför är det intressant att analysera konkursprocessen för att se om anlitandet av redovisningskonsult eller revisor påverkar tiden för konkursförvaltarens granskning.

H₈=Konkursprocessen tar längre tid i företag som anlitar redovisningskonsult eller revisor

Det är också intressant att analysera om valet att inte anlita redovisningskonsult eller revisor har samband med att företag upphör med att upprätta löpande bokföring i förtid.

H₉=Företag som inte anlitat redovisningskonsult eller revisor upphör tidigare med att upprätta löpande bokföring

3.5.5 Användbarheten av förvaltarberättelse

Enligt Mellqvist (2015) är syftet med möjligheten för konkursförvaltaren att göra återvinning att behålla likabehandling mellan fordringsägare. Återvinning som princip innebär att konkursförvaltaren kan återkalla rättshandling av gäldenären om någon borgenär gynnas och motparten känt till att gäldenären var på obestånd (ibid.). Därför vore det intressant att analysera om antalet fall där konkursförvaltaren ser möjligheter att göra återvinning av tillgångar är mindre i företag som anlitat redovisningskonsult eller revisor.

H₇=Anlitande av redovisningskonsult eller revisor bidrar till att konkursförvaltaren kan återvinna tillgångar i mindre utsträckning

4. Metod

I metodkapitlet beskrivs hur forskaren har gått tillväga för att analysera empirin. I början sammanfattas vald metod och forskningsdesign. Därefter behandlas hur teorin omvandlas till mätbara data och hur insamling och urval av empirimaterial har gått till. Analytiska hjälpmedel sammanfattas också och kapitlet avslutas med kritik mot metodvalet.

4.1 Ansats

Den här studien har gjorts som en kvantitativ undersökning med deduktiv ansats. Det innebär att teorin har undersökts för att prövas på det empiriska materialet. Den kvantitativa forskningsprocessen började med studier av relevant teori. Därefter skedde val av forskningsdesign, dvs. strategin för insamling och analys av data och utformning av mått på begrepp (Bryman & Bell, 2014). Det är viktigt vid kvantitativa studier att de mått som används har en hög validitet, dvs. att måttet eller indikatorn verkligen mäter begreppet i fråga (ibid.).

Därefter bestämdes hur och var datamaterialet skulle samlas in. När datamaterialet var insamlat bearbetades och kvantifierades datamaterialet så att det gick att tillämpa på utformade begrepp. Därefter analyserades datamaterialet med utvalda tekniker. Det är viktigt att med hjälp av intern reliabilitet säkerställa att resultatet från en indikator går att relatera till andra indikatorer (Bryman & Bell, 2014). Avslutningsvis sammanställdes resultat och slutsatser som återkopplades till teorikapitlet.

I den här studien har utgångspunkten varit objektiv. Objektivism innebär att forskaren är värderingsfri i sin studie. I analysen handlade det om att inte ha några förutfattade meningar av resultatet.

De mått som användes testades med hjälp av ytvaliditet, vilket innebär att måtten testas på en auktoriserad revisor som kan anses ha expertkunskap i ämnesområdet.

Forskningsdesignen gjordes med en tvärsnittsdesign och jämförande analys av konkursbolag i aktiebolag med eller utan revisor eller redovisningskonsult. En tvärsnittsdesign innebär en studie av data från mer än ett fall (Bryman & Bell, 2014). Datamaterialet är ofta insamlat vid ett och samma tillfälle. Syftet med en tvärsnittsstudie är att komma fram till kvantifierbara variabler. Målet är därefter att kunna visa på olika sambandsmönster mellan de studerade variablerna (ibid.). En tvärsnittsdesign struktureras exempelvis med en datamatrix som visar alla fall samt de observerade variabler som ska mätas (ibid.).

Den här studien analyserade 160 stycken förvaltarberättelser om konkursärenden, där varje konkursärende som studeras bildar ett enskilt fall. I den här studien undersöktes varje fall med hjälp av flera variabler och därför har en rektangulär datamatrix använts (diskuteras i 4.2).

4.2 Operationalisering

Det här avsnittet handlar om att transformera begrepp från teorin och problematisering så att begreppen blir mätbara och kan användas för analys och slutsats (Bryman & Bell, 2014). När ett begrepp är mätbart kan det anta formen av en beroende/oberoende variabel för att förklara

samband. Utifrån teorin har konkursförvaltarens perspektiv definierats som ett område som påverkas av revision och redovisningsinformation.

För att få ett mått på förvaltarberättelsens informationsvärde listades ett antal indikatorer utifrån de områden som ska ingå i en förvaltarberättelse, vilka är följande:

- Formella uppgifter om vem som är gäldenär, konkurssökande och konkursförvaltare. Vidare beskrivs datum för konkursansökan och datum för beslut om konkurs. Till sist finns information om företaget har anlitat en revisor.
- Översikt över tillgångar och skulder enligt konkursbouppteckningen.
- Bakgrund över när företaget registrerades och information om företagets verksamhet.
- Orsak till obestånd och obeståndstidpunkten.
- Bokföringen vilket beskriver om företaget upprättat någon bokföring, hur väl företaget uppfyllt bokföringsskyldigheten och om företaget valt att anlita en extern redovisningskonsult.
- Tidpunkt för KBR enligt ABL 25:13 som handlar om när företaget var skyldiga att upprätta en KBR och om konkursförvaltaren funnit någon KBR i sitt material.
- Återvinning.
- Olovlig utbetalning samt skadestånd enligt ABL.

I analysen delades det empiriska materialet in i tre grupper som analys av förvaltarberättelsen: orsaker till obestånd vid konkurs, informationsvärdesindikatorer och indikator för användbarhet. Två av dessa indikatorer, informationsvärde och användbarhet kan beskrivas enligt:

Informationsvärde påverkas av redovisningskonsult
Informationsvärde påverkas av revisor

Förvaltarberättelsens:

Användbarhet påverkas av redovisningskonsult
Användbarhet påverkas av revisor

4.2.1 Orsaker till obestånd vid konkurs

Orsaker till obestånd vid konkurs innehåller två delar; vem som har ansökt om konkurs, och orsaken till att konkursbolaget hamnade på obestånd (avsnitt 5.1). Utgångspunkten för orsak till obestånd var den orsak som konkursförvaltaren beskrev i förvaltarberättelsen. Ibland var flera orsaker relevanta och i dessa fall valdes den kategori som beskrevs som den huvudsakliga. Orsak är en deskriptiv term och från det empiriska materialet sammanfattades tio olika orsaker till konkurs.

4.2.2 Informationsvärdesindikatorer

Andra gruppen beskriver informationsvärdet på förvaltarberättelsen (avsnitt 5.2). Detta har relaterats till om konkursbolaget har haft revisor, redovisningskonsult eller ingetdera. Informationsvärde har mätts utifrån indikatorerna fullgörande av bokföringsskyldighet respektive upprättande av KBR. Fullgörandet av bokföringsskyldigheten mättes enligt BFL 4:1 (Nilsson & Sjödin, 2015). Definitionen av bokföringsskyldighet fokuserade på fyra av punkterna i BFL 4:1; nämligen löpande bokföring, bristande bokföring av verifikationer, upprättande av balansräkning och avslut av bokföring med en årsredovisning som registrerats hos Bolagsverket. Hänsyn togs också till konkursförvaltarens egen bedömning angående nivå på fullgjord bokförings-skyldighet. I de fall där bokföringsskyldigheten inte har uppnåtts ska skälet enligt lag beskrivas utifrån konkursbolagets perspektiv.

Variabeln bokföringsskyldighet har också analyserats utifrån om företaget har valt intern bokföring eller att anlita en redovisningskonsult. Litteraturen tyder på att företag gör sin egen bokföring för att spara på kostnaden, alternativt anlitar en redovisningskonsult för att de inte besitter tillräcklig kunskap, eller för att de vill få ordning och reda på bokslutsprocessen (Tabell 1; avsnitt 3.3).

Indikatorn på informationsvärde som studerar om konkursbolaget upprättat KBR undersöktes genom att studera om KBR upprättats med underskrift av styrelsen och om KBR granskats av en revisor. Saknades en KBR i konkursförvaltarens material och/eller information om KBR antogs att någon KBR inte upprättats.

Jag har fokuserat på att analysera konkursförvaltarens perspektiv utifrån revisorn och redovisningskonsultens roll. Valet av revisor och redovisningskonsult mättes sedan mot om företaget fullgjort bokföringsskyldighet (JA/NEJ) och om företaget hade upprättat KBR (JA/NEJ).

4.2.3 Informationsvärde och användbarhet

I den tredje gruppen studerades andra indikatorer på informationsvärdet tillsammans med användbarheten av förvaltarberättelser (avsnitt 5.3). Analysen gjordes genom att studera medelvärde respektive standardavvikelse för ett antal kategorier. Exempel på kategorier som undersöktes var konkursbolagens andel av tillgångar och skulder. För varje kategori grupperades resultatet beroende på om konkursbolaget anlitat både redovisningskonsult och revisor, enbart redovisningskonsult, enbart revisor eller ingenting alls. Skillnader mellan grupper mättes sedan med hjälp av t-tester. Användbarheten analyserades genom att undersöka om konkursförvaltaren funnit några omständigheter som kunde leda till återvinning av tillgångar till konkursboets verksamhet och om det fanns samband med mängden tillgångar, skulder och fullgörande av bokföringsskyldigheten. Även tid för konkursprocessen undersöktes genom att mäta tiden från det att företaget beslutades i konkurs, till dess att konkursförvaltaren lämnat in förvaltarberättelsen till Uppsala Tingsrätt. I de fall där företag inte hade fullgjort bokföringsskyldigheten studerades tiden mellan att löpande bokföring upphörde och datum för konkursansökan.

4.3 Insamling av data

4.3.1 Urval av material

Insamling av empirisk data inleddes med en undersökning om var förvaltarberättelser, som är offentlig handling, kan beställas. Undersökningen visade att förvaltarberättelser arkiveras hos domstol. Efter ett besök på Uppsala Tingsrätt erhöles en beställning av 160 slumpvisa förvaltarberättelser, från perioden 2012-11-05 – 2015-07-10. Materialet skickades som elektronisk fil av handläggare på Uppsala Tingsrätt. Valet av att få materialet elektroniskt gjordes främst av praktiska skäl.

Att använda förvaltarberättelser som sekundärmaterial sparar tid och pengar (Bryman & Bell, 2014). Den tid som inte behöver koncentreras på insamling av material kan istället användas för litteratursökning, utformning av problem och analys av datamaterialet. Datamaterialet bedöms hålla hög kvalitet och ger god information om konkursförvaltarens process i konkursärenden. Med ett stort urval av data finns möjligheten att studera subgrupper för att ge olika perspektiv på undersökningen.

4.4 Analys av material

Den här studien har använt de statistiska metoderna t -test och Chi-två test.

4.4.1 t -test

Med hjälp av t -test ville jag undersöka om medelvärdet för två fördelningar var lika (Wahlin, 2011), exempelvis tillgångar i konkursbolag som anlitat revisor jämfört med konkursbolag som inte anlitat revisor. Övriga variabler som undersöktes med t -test var andelen skulder, tid för konkursprocess och antalet fall med återvinning. Datamaterialet bestod av oparade data som är slumpvis utvalda (Grandin, 2012). Detta på grund av att jag fick materialet slumpmässigt och varje konkursbolag är en oberoende observation.

4.4.2 Chi-2 test

Den andra statistiska metoden som använts är Chi-2 test. Chi-2 test används när varje variabel är nominal, dvs. inte uttrycks i siffror t.ex. JA eller NEJ (Grandin, 2012). Testet går ut på att jämföra en observerad fördelning med den förväntade fördelningen utifrån en satt hypotes. Det observerade resultatet sammanställs vanligen i en datamatrix och ett Chi-2 test kan svara på om någon kombination är över-representerad dvs. om materialet är homogent eller inte (materialet har ett statistiskt samband eller inte). Valet av Chi-2 som metod är lämplig då varje variabel är nominal, i studiens fall t.ex. valet av revisor i relation till fullgjord bokföringsskyldighet. Ett Chi-2 test kan analyseras på två sätt: a) genom att jämföra det observerade värdet på datamaterialet med förväntade värden från utifrån en lämplig modell eller b) genom att utifrån det observerade materialet uppskatta ett förväntat utfall vilket i sin tur testas mot det observerade materialet (Wahlin, 2011). Ett Chi-2 test ger endast svar på om det finns skillnader mellan observerade och förväntade värden, men inte på vilket sätt (ibid.). Det förväntade utfallet i en cell kan beräknas utifrån följande formel:

$$\frac{\text{Radsumma} \times \text{kolumnsumma}}{\text{Totala antalet observationer}}$$

Ett exempel på en tabell för Chi-2 test presenteras i tabell 2 (förväntat värde visas inom parentes):

Tabell 2. Exempel på Chi-2 test

		Bokföringsskyldighet		Totalt
		JA	NEJ	
Revisor	JA	N (N)	N (N)	N
	NEJ	N (N)	N (N)	N
Totalt		N	N	
Chi 2	N			
P-värde	N			

Ett högt värde på Chi-2 innebär att de observerade värdena skiljer sig från de förväntade och tvärtom så innebär ett lågt Chi-2 värde att det observerade värdet för kategorierna stämmer överens med det förväntade värdet (Grandin, 2012). P-värdet visar signifikansen för hur det observerade skiljer sig från det förväntade utfallet i modellen.

4.5 Metodkritik

Det här avsnittet beskriver studiens eventuella brister och svagheter. Användning av sekundärdata kan vara svårtolkat eller osäkert, då det är upprättat i ett annat syfte än för studien ifråga (Bryman & Bell, 2014). Det kan även vara svårt att bedöma datamängdens kvalitet då data inte är insamlat av forskaren själv.

I och med att förvaltarberättelser är arkiverade på tingsrätten har det inte varit möjligt för mig att själv välja ut materialet. Det har resulterat i att en del av materialet har sorterats bort på grund av felaktig inkludering, exempelvis likvidation. Då urvalet av konkursbolag är ett stickprov från konkurser från Uppsala Tingsrätt går det inte att göra någon generalisering av resultaten till att gälla samtliga bolag i landet. Konkursbolag kan även ha vidtagit specifika åtgärder som direkt kan ha resulterat i konkurs men som inte framgår i förvaltarberättelsen. Studien ger inte någon information om ställningen hos verksamma bolag som inte är på obestånd.

Vad gäller valet av variabler så finns det en möjlighet att ett konkursbolag tidigare har haft revision men valt att avsluta tjänsten. Orsaken till varför bolaget valt att inte fortsätta med revision kommer inte att besvaras i studien. En annat möjligt scenario är att revisorn avslutar samarbetet strax innan konkurs vilket inte heller kommer synas i studiens resultat.

Vad gäller upprättande av KBR har utgångspunkten varit att bolagets ledning enligt lag så snabbt som möjligt ska vidta åtgärder. Det är möjligt att bolag har upprättat KBR i efterhand. En annan möjlighet är att KBR har upprättats en gång och kapitalet då har varit återställt och därefter har ingen ny KBR upprättats.

Eftersom det inte finns någon tidsmässig relation mellan variablerna kan det bli svårt att bestämma orsak till eventuella samband mellan två variabler (Bryman & Bell, 2014). Anledningen till det är att materialet är insamlat samtidigt och det finns ingen möjlighet att jämföra med någon annan händelse. Slutsatsen är att forskaren kan visa en koppling men det är svårare att visa på kausala samband (Bryman & Bell, 2014).

5. Resultat

I kapitlet sammanfattas resultatet från förvaltarberättelserna som undersökts med Chi-2 test respektive *t*-test. Resultatet presenteras utifrån avsnitten orsaker till obestånd vid konkurs, informationsvärdesindikatorer och indikatorer för informationsvärde och användbarhet.

5.1 Orsaker till obestånd vid konkurs

Det här avsnittet beskriver rådande förutsättningar i samband med bolagens konkurs. Förutsättningarna studeras för att undersöka vilken part som oftast ansöker om konkurs, och om det finns några samband mellan ansökande part och orsaken till obestånd. Förekomsten av orsaker vid konkurs kommer att beskrivas genom två mått; orsaken till obestånd och vilka parter som ansökt om att konkursbolagen ska försättas i konkurs. Nedan sammanfattas underlaget i en tabell.

Tabell 3. Förekomst av orsaker till obestånd, samt konkursansökande part

Orsak obestånd	Antal	Konkursansökande part	Antal
Bristande omsättning	55	Egen ansökan	108
Brist på lönsamhet	20	Staten Skatteverket	38
Bortfall	15	Borgenär	6
Skatteskuld	14	Likvidatorn	4
Brist på likviditet	9	Bortfall	4
Konkurrens	9		
Tvist	9		
Bokföring saknas	8		
Verksamhet avslutad	8		
Verksamhet kom inte igång	8		
Sjukdom	5		
Total	160	Total	160

Tabell 3 visar att brist på omsättning och lönsamhet är de två vanligaste orsakerna till att konkursbolagen hamnar på obestånd och därefter skatteskulder som tredje orsak. Att skatteskulder är en förekommande kategori kan kopplas till att Skatteverket är den näst vanligaste parten som lämnar in en konkursansökan. Ungefär var femte konkursansökan gjordes av Skatteverket. Den absolut vanligaste parten är dock gäldenären själv, med över hälften av det totala antalet konkursansökningar.

Den empiriska datainsamlingen består av 160 observationer i form av förvaltarberättelser. Datamaterialet kan variera något mellan kategorier då det ibland saknats information för samtliga observationer. Datamaterialet har bearbetats och sammanställts till fyra indikatorer av informationsvärde på förvaltarberättelsen för att kunna testa de hypoteser som formulerats i avsnitt 3.5. Indikatorerna är revisor vid konkurs, fullgjord bokföringsskyldighet, anlitad redovisningskonsult och upprättad KBR. Antalet av varje indikator beskrivs i tabell 4.

Tabell 4. Översikt av, fullgörande av bokföringsskyldighet, upprättande av KBR anlitande av redovisningskonsult och anlitande av revisor

	JA	NEJ	Okänt	Totalt
Fullgjort bokföringsskyldighet	68	86	4	160
Upprättat KBR	16	132	12	160
Anlitat extern redovisningskonsult	85	55	20	160
Anlitat revisor vid konkurs	59	87	14	160

Resultatet visar att ca tre femtedelar av konkursbolagen valt att inte anlita revisor fram till konkursen. Resultatet visar att lite mindre än hälften av konkursbolagen fullgjort bokföringsskyldigheten enligt BFL. Antalet konkursbolag som valt att anlita redovisningskonsult eller redovisningsfirma är tre femtedelar av samtliga observationer. Resultatet visar på en stor skillnad för indikatorn upprättande av KBR. Bara drygt en tiondel av konkursbolagen har upprättat en KBR. Detta är en låg andel eftersom skyldighet enligt lag föreligger.

5.2 Hypotestest av informationsvärdesindikatorer

För att jämföra informationsvärdesindikatorerna med utgångspunkten om företaget valt att anlita redovisningskonsult/revisor eller inte, har hypoteserna H_1 - H_5 om informationsvärde testats med Chi-2 test. Jag använder mig av Chi-2 test för att undersöka om antalet konkursbolag som anlitat redovisningskonsult/revisor och fullgjort bokföringsskyldigheten/upprättat KBR skiljer sig mot det enligt modellen förväntade resultatet. Resultatet består av 5 tabeller som mäter redovisningskonsult/revisor mot fullgörande av bokföringsskyldighet/upprättande av KBR. I tabell 5-8 testas hypotes 1-4 och i tabell 9 testas sammanfattningsvis om det finns positiva effekter av att anlita både redovisningskonsult och revisor jämfört med var och en för sig (H_5). Förväntade värden anges inom parentes, faktiska observationer anges utanför.

5.2.1 Analys av hypotes 1 och 2

H_1 =Anlitande av redovisningskonsult bidrar i högre utsträckning till fullgörande av bolags bokföringsskyldighet

Tabell 5. Chi-2 test av anlitande av redovisningskonsult vs fullgörande av bokföringsskyldighet

		Bokföringsskyldighet		Totalt
		JA	NEJ	
Konsult	JA	40 (24)	15 (31)	55
	NEJ	29 (45)	72 (56)	101
Totalt		69	87	156
Chi 2	28			
P-värde	0,0001			

Tabell 5 visar data för hur konkursbolagen som har valt att anlita/inte anlita redovisningskonsult, fullgör bokföringsskyldigheten. Tabellen visar en starkt signifikant skillnad jämfört med den förväntade fördelningen. Resultatet visar på ett högre värde än förväntat för kategorin konkursbolag som anlitat redovisningskonsult och som fullgjort bokföringsskyldighet (73% ; 40/55). Även kategorin konkursbolag som valt bort redovisningskonsult och inte fullgjort bokföringsskyldigheten är över-representerad. Resterande två kategorier visar på ett lägre värde än väntat, dvs. ett mindre antal konkursbolag som anlitat redovisningskonsult redovisar bristfällig bokföring än förväntat. Även ett antalet konkursbolag som inte anlitat redovisningskonsult upprättar godkänd bokföring jämfört med vad som var väntat.

H_2 =Anlitande av redovisningskonsult bidrar i högre utsträckning till bolags upprättande av KBR

Tabell 6. Chi-2 test av anlåtande av redovisningskonsult vs upprättad KBR

		KBR		Totalt
		JA	NEJ	
Konsult	JA	11 (6)	42 (48)	53
	NEJ	5 (11)	93 (88)	98
Totalt		16	135	141
Chi 2		9		
P-värde		0,0029		

I tabell 6 presenteras data för konkursbolag som anlitat/inte anlitat redovisningskonsult och upprättande av KBR. Tabellen visar en signifikant skillnad jämfört med modellen. Resultatet visar att en väldigt låg andel konkursbolag har upprättat KBR (11% ; 15/142). Andelen konkursbolag som inte upprättat KBR och anlitat redovisningskonsult är (79% ; 42/53) jämfört med andelen som inte har anlitat redovisningskonsult (95% ; 93/98). Det är ett oväntat resultat i jämförelse med att aktiebolag enligt aktiebolagslagen är skyldiga att upprätta en KBR vid misstanke om kapitalbrist.

5.2.2 Analys av hypotes 3 och 4

H_3 =Anlåtande av revisor bidrar i högre utsträckning till fullgörande av bolags bokföringsskyldighet

Tabell 7. Chi-2 test av anlåtande av revisor vs fullgörande av bokföringsskyldighet

		Bokföringsskyldighet		Totalt
		JA	NEJ	
Revisor	JA	36 (27)	23 (32)	59
	NEJ	31 (40)	56 (47)	87
Totalt		67	79	146
Chi 2		9		
P-värde		0,0025		

I tabell 7 visas hur konkursbolagen som anlitat/inte anlitat revisor, fullgör bokföringsskyldigheten. Resultatet visar på en tydligt signifikant skillnad mellan det förväntade värdet och det observerade resultatet. Resultatet visar att antalet konkursbolag som haft revisor och fullgjort sin bokföringsskyldighet är något större än förväntat och likaså antalet konkursbolag som inte anlitat revisor och inte fullgjort sin bokföringsskyldighet. Resultatet är extra anmärkningsvärt då alla aktiebolag är bokföringsskyldiga enligt lag och därför är det oväntat att en så låg andel som (39% ; 23/59) bolag av de som anlitat revisor inte fullgör bokföringsskyldigheten.

H_4 =Anlåtande av revisor bidrar i högre utsträckning till bolags upprättande av KBR

Tabell 8. Chi-2 test av anlåtande av revisor vs upprättad KBR

		KBR		Totalt
		JA	NEJ	
Revisor	JA	10 (6)	47 (51)	57
	NEJ	5 (9)	80 (76)	85
Totalt		15	127	142
Chi 2		5		
P-värde		0,0267		

I tabell 8 presenteras data för konkursbolag som anlitat/inte anlitat revisor och upprättande av KBR. Tabellen visar en signifikant skillnad jämfört med modellen. Resultatet visar att en mycket låg andel konkursbolag har upprättat KBR (11% ; 15/142). Andelen konkursbolag som inte upprättat KBR och anlitat revisor är (82% ; 47/57) vilket är något lägre jämfört med andelen som inte upprättat KBR eller anlitat revisor (94% ; 80/85). Det är ett oväntat resultat i jämförelse med att aktiebolag enligt aktiebolagslagen är skyldiga att upprätta en KBR vid misstanke om kapitalbrist.

5.2.3 Analys av hypotes 5

H_5 =*Det finns positiva effekter av att anlita både redovisningskonsult och revisor jämfört med var och en för sig.*

Tabell 9. Chi-2 test av anlåtande av redovisningskonsult och/eller revisor vs fullgörande av bokföringsskyldighet och/eller KBR

Konsult	Revisor	Bokföringsskyldighet och KBR				Totalt
		JA/JA	JA/NEJ	NEJ/JA	NEJ/NEJ	
JA	JA	7 (2)	9 (7)	0 (0)	4 (11)	20
JA	NEJ	3 (3)	16 (11)	1 (0)	10 (16)	31
NEJ	JA	2 (3)	15 (13)	1 (1)	18 (19)	36
NEJ	NEJ	1 (5)	9 (19)	0 (1)	43 (29)	53
Totalt		13	50	2	75	140
Chi 2	44					
P-värde	0,00001					

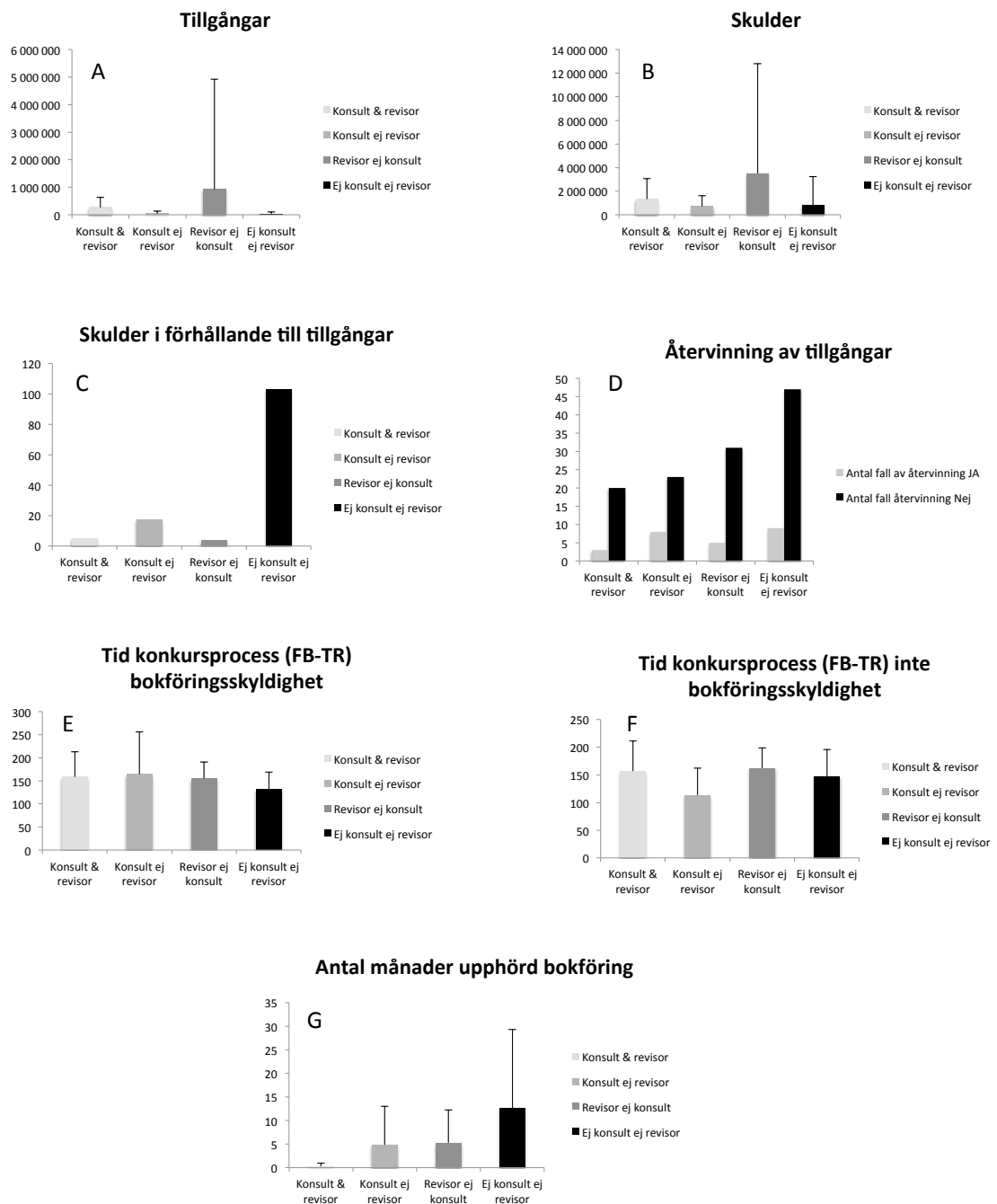
I tabell 9 är datamaterialet sorterat utifrån de konkursbolag som valt att anlita både redovisningskonsult och revisor, endast redovisningskonsult, endast revisor, alternativt varken revisor eller redovisningskonsult. Här vill jag undersöka värdet av redovisningskonsult tillsammans med revisor för att se om det finns någon signifikant skillnad i antalet fall som fullgjort bokföringsskyldighet och upprättat KBR, jämfört med redovisningskonsult och revisor för sig. Som helhet visar tabellen på en stark signifikant skillnad från den förväntade modellen. Resultatet visar att bland de konkursbolag som anlitat både redovisningskonsult och revisor är andelen som har fullgjort bokföringsskyldigheten och upprättat KBR (35% ; 7/20). Det är högre jämfört med motsvarande andel i kategorin som bara anlitat redovisningskonsult (10% ; 3/31) eller bara revisor (6% ; 2/36). Den kategori som inte anlitat någon extern hjälp alls utgör den lägsta andelen (2% ; 1/53).

När man studerar fullgörandet av bokföringsskyldighet oberoende av KBR ser man nästan samma mönster. Bland de konkursbolag som anlitat både redovisningskonsult och revisor är andelen som har fullgjort bokföringsskyldigheten högst (80% ; 16/20), men andelen konkursbolag som fullgör bokföringsskyldighet är lägre med redovisningskonsult och revisor var och en för sig. Jämfördes redovisningskonsult med revisor fanns en tendens att konsulten i högre grad bidrog till fullgörandet av bokföringsskyldighet (61% jämfört med 47%), men den skillnaden är inte signifikant (analysen inte visad).

En slutsats är att redovisningskonsult och revisor tillsammans kan ge positiva effekter på fullgörandet av bokföringsskyldighet jämfört med var och en för sig. Däremot visar resultatet på att varken redovisningskonsult eller revisor påverkar företagen att upprätta KBR när så är påkallat.

5.3 Hypotestest av indikatorer på informationsvärde och användbarhet

Det här avsnittet beskriver fler indikatorer om informationsvärde i förvaltarberättelser, och en indikator (återvinning) om förvaltarberättelsers användbarhet som påverkar konkursförvaltaren. Indikatorerna om informationsvärde och användbarhet utgår från anlitaandet av redovisningskonsult/revisor eller inte. Sammanställningen av indikatorerna om informationsvärde och användbarhet illustreras i figur 2.

Figur 2. Analys av indikatorer om information och användbarhet

- 2A. Storlek på konkursbolagens tillgångar i medeltal (plus standardavvikelse), jämfört med om bolagen anlitat redovisningskonsult/revisor eller inte
- 2B. Storlek på konkursbolagens skulder i medeltal (plus standardavvikelse), jämfört med om bolagen anlitat redovisningskonsult/revisor eller inte
- 2C. Storlek på konkursbolagens skulder per tillgångar, jämfört med om bolagen anlitat redovisningskonsult/revisor eller inte.
- 2D. Antal fall av återvinning av tillgångar i konkursbolag, jämfört med om bolagen anlitat redovisningskonsult/revisor eller inte.
- 2E. Tid för konkursprocess från det att konkursbolaget beslutats i konkurs fram tills att konkursförvaltaren lämnat in sin förvaltarberättelse i konkursbolag som fullgjort sin bokföringsskyldighet (plus standardavvikelse), jämfört med om bolagen anlitat redovisningskonsult/revisor eller inte.
- 2F. Tid för konkursprocess från det att konkursbolaget beslutats i konkurs fram tills att konkursförvaltaren lämnat in sin förvaltarberättelse i konkursbolag som **inte** fullgjort sin bokföringsskyldighet (plus standardavvikelse), jämfört med om bolagen anlitat redovisningskonsult/revisor eller inte.
- 2G. Antal månader i medeltal som konkursbolag upphört med att upprätta löpande bokföring innan konkurs (plus standardavvikelse), jämfört med om konkursbolagen anlitat redovisnings-konsult/revisor eller inte

H₆=Företag med större tillgångar/skulder anlitar oftare redovisningskonsult eller revisor

Resultatet visar att både tillgångar och skulder i genomsnitt är lägre i de företag som anlitat redovisningskonsult jämfört med de konkursbolag som anlitat revisor (2A och 2B), men skillnaderna är icke signifikanta (0,22 resp. 0,10; t-test). I en analys av förhållandet mellan konkursbolagens skulder och tillgångar visar resultatet att de konkursbolag som varken anlitat redovisningskonsult eller revisor har en hög andel skulder per tillgångar (2C). Konkursbolagen som anlitat revisor har som tidigare nämnts en hög andel av både tillgångar och skulder men en relativt liten skillnad kategorierna emellan. Resultatet visar att de konkursbolag som har stora tillgångar tenderar att anlita revisor.

H₇=Anlitande av redovisningskonsult eller revisor bidrar till att konkursförvaltaren kan återvinna tillgångar i mindre utsträckning

Det totala antalet fall av återvinning är lågt (25st) och det gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser (Tabell 10). Analysen visar på ett väldigt lika resultat mellan konkursbolag som anlitat både redovisningskonsult och revisor (13% ; 3/23), jämfört med konkursbolag som varken anlitat redovisningskonsult eller revisor (16% ; 9/56), (Tabell 10 och figur 2D). Resultatet tyder på att varken redovisningskonsult eller revisor har någon signifikant effekt på antalet fall av återvinning av tillgångar (p-värde= 0,53; Chi-2 test, Tabell 10).

Tabell 10. Antalet fall av återvinning av tillgångar (=förväntade värden från modellen)

		Återvinning av tillgångar		
Revisor	Konsult	JA	Nej	Totalt
JA	JA	3 (4)	20 (19)	23
JA	NEJ	5 (6)	31 (30)	36
NEJ	JA	8 (5)	23 (26)	31
NEJ	NEJ	9 (10)	47 (47)	56
Totalt		25	121	146
Chi 2	2			
P-värde	0,52688			

H_8 =Konkursprocessen tar längre tid i företag som anlitat redovisningskonsult eller revisor

Den tid som konkursprocessen tar var inte signifikant skild mellan de konkursbolag som anlitat, respektive inte anlitat, redovisningskonsult och revisor, och där båda har fullgjort bokföringsskyldighet (0,16; t-test, 2E). Samma resultat gäller vid en jämförelse mellan konkursbolag som anlitat redovisningskonsult eller revisor (0,69; t-test, 2E). Analysen av den grupp konkursbolag som **inte** fullgjort bokföringsskyldighet visar däremot att konkursprocessen går signifikant snabbare i konkursbolag som anlitat enbart redovisningskonsult än i de konkursbolag som enbart anlitat revisor (0,004; t-test, 2F). För de konkursbolag i samma grupp som anlitat/inte anlitat redovisningskonsult och revisor är tiden för konkursprocess ungefär lika lång dvs. inte signifikant skild (0,70; t-test, 2F).

H_9 =Företag som inte anlitat redovisningskonsult eller revisor upphör tidigare med att upprätta löpande bokföring

Konkursbolag som inte anlitat redovisningskonsult eller revisor upphör med sin löpande bokföring (före konkurs) 12 månader tidigare än konkursbolag som anlitat både redovisningskonsult och revisor (0,0007; t-test, 2G). För konkursbolag som anlitat redovisningskonsult eller revisor är resultatet väldigt lika, dvs. skillnaden är icke signifikant (0,81; t-test, 2G). Resultatet visar att redovisningskonsulten och revisorn tillsammans bidrar till att konkursbolagen bokför löpande i princip ända fram till konkurs.

5.4 Sammanfattning av hypotestest

Tabell 11. Sammanfattning av hypotestest (*=0,05 & signifikansnivå)

H ₁	Anlitande av redovisningskonsult bidrar i högre utsträckning till fullgörande av bolags bokföringsskyldighet	Accepterad*
H ₂	Anlitande av redovisningskonsult bidrar i högre utsträckning till bolags upprättande av KBR	Förkastad
H ₃	Anlitande av revisor bidrar i högre utsträckning till fullgörande av bolags bokföringsskyldighet	Accepterad*
H ₄	Anlitande av revisor bidrar i högre utsträckning till bolags upprättande av KBR	Förkastad
H ₅	Det finns positiva effekter av att anlita både redovisningskonsult och revisor jämfört med var och en för sig	Accepterad*
H ₆	Företag med större tillgångar/skulder anlitar oftare redovisningskonsult eller revisor	Accepterad*
H ₇	Anlitande av redovisningskonsult eller revisor bidrar till att konkursförvaltaren kan återvinna tillgångar i mindre utsträckning	Förkastad
H ₈	Konkursprocessen tar längre tid i företag som anlitat redovisningskonsult eller revisor	Förkastad
H ₉	Företag som inte anlitat redovisningskonsult eller revisor upphör tidigare med att upprätta löpande bokföring	Accepterad*

Sammanfattningsvis visar hypotestesterna att redovisningskonsulten och revisorn bidrar till att konkursbolagen fullgör sin bokföringsskyldighet. Varken redovisningskonsult eller revisor har någon bidragande effekt på konkursbolagens upprättande av KBR (H₂ och H₄ förkastas). Företag med större tillgångar tenderar att i första hand anlita revisor. Ytterst få fall leder till att konkursförvaltaren gör återvinning av konkursbolagets tillgångar, och anlita redovisningskonsult eller revisor leder inte till någon signifikant effekt (H₇ förkastas). Tiden för konkursförvaltaren att granska konkursbolag som fullgjort bokföringsskyldighet är lika mellan konkursbolag som anlitat redovisningskonsult och/eller revisor och företag som inte anlitat redovisningskonsult eller revisor. För konkursbolag som inte fullgjort bokföringsskyldighet tog processen kortare tid med redovisningskonsult än med revisor. Avslutningsvis visar analysen att konkursbolag som varken anlitat redovisningskonsult eller revisor upphör med sin löpande bokföring tidigare jämfört med konkursbolag som haft hjälp av redovisningskonsult och/eller revisor.

6. Diskussion

Här diskuteras resultaten av studierna om redovisningskonsulten och revisorns betydelse för orsaker till obestånd, informationsvärde och användbarhet på förvaltarberättelsen. I diskussionen kopplas resultaten till teori och bakgrund.

6.1 Orsaker till obestånd vid konkurs

Undersökningen av tid för konkursprocessen kan kopplas till om företaget har avbrutit sin löpande bokföring före ansökan om konkurs. Resultatet visar att konkursbolag utan redovisningskonsult avbryter sin löpande bokföring tre gånger så lång tid innan konkurs jämfört med konkursbolag med redovisningskonsult. Konkursbolag utan revisor avbryter sin löpande bokföring dubbelt så lång tid innan konkurs jämfört med konkursbolag med revisor (Figur 2G).

Orsaker till avbrottet av den löpande bokföringen kan kopplas till första avsnittet i resultatkapitlet som handlar om förutsättningar för konkurs. Enligt tabell 3 är brist på omsättning och lönsamhet de två största anledningarna till att företagen går i konkurs. Bristen på omsättning och lönsamhet kan enligt min mening kopplas till två andra orsaker, nämligen brist på intäkter och konkurrens. I brist på omsättning ingår att företagen ofta dragit på sig allt för stora kostnader och sedan inte klarat av att generera tillräckligt med intäkter för att täcka de kostnaderna. Både redovisningskonsulten och revisorn bidrar till att bibehålla bolagets bokföring i detta läge.

Vid min analys av förvaltarberättelser har jag också upptäckt att företag väljer att avsluta sin verksamhet men inte lämna in en konkursansökan. En anledning kan vara tron på att det kommer att ske någon förändring som genererar försäljning och positivt resultat som kan få företaget att utvecklas. Efter en period fattar företaget beslut om att lämna in en egen konkursansökan, vilket är den vanligaste formen av konkursansökan. Den näst vanligaste formen av konkursansökan är staten genom Skatteverket. Det kan kopplas till skatteskulder som är en annan vanlig orsak till konkurs. Här syns också ett mönster att Skatteverket avvaktar att få betalt för skattefordringar på konkursbolagen, och när de inte får betalt lämnar myndigheten in en konkursansökan. Ett oväntat resultat är att antalet konkursansökningar av borgenärer i form av t.ex. leverantörer eller kreditgivare är väldigt få. En förklaring tror jag kan kopplas till Andersson et al, (2005) som menar att det i småbolag oftast bara finns ett fåtal intressenter, t.ex. företagsledningen som ensam ägare, alternativt Skatteverket.

En annan viktig del av uppsatsen har varit att studera hur revisorn och redovisningskonsulten påverkar innehållet på förvaltarberättelsen genom att undersöka konkursbolagets bokföring och upprättande av KBR. Resultatet visar på ett signifikant samband mellan att företaget anlitar revisor och fullgör sin bokföringsskyldighet (tabell 7). Revisorns påverkan kan kopplas till teorin om revision som förbättring, där revisorn aktivt påverkar hur företaget upprättar den löpande bokföringen (Carrington, 2014; Ittonen, 2010).

Även anlitaandet av redovisningskonsult visar ett liknande resultat (tabell 5). Både studier av Gooderham et al (2004) och Collis & Jarvis (2002) visar att redovisningskonsulten har stor betydelse för den finansiella informationens innehåll och kvalitet. En anledning till resultatet kan vara att företaget inte klarar av att ha samma struktur jämfört med en redovisningsfirma då företaget samtidigt ska bedriva verksamhet. En annan orsak kan vara bristande utbildning

eller intresse för bokföring, och här kan paralleller dras till avsnitt 3.3 i uppsatsen om redovisningskonsultens betydelse och Stenlund & Zingmarks (2014) studie. I den studien nämns just bristande utbildning, ordning och möjligheten att fokusera mer på verksamheten som anledningar till varför företag valde att anlita en redovisningskonsult. Kostnaden för redovisningskonsulten ansågs som den vanligaste orsaken till att upprätta bokföringen internt, men i Stenlund & Zingmarks (2014) studie framkom att vid intern bokföring kan personal behöva anställas som stöd för att hjälpa till med att driva verksamheten när företagsledaren behöver arbeta med bokföringen.

Det är också rimligt att dra samma paralleller till anlita av revisor. Enligt min litteraturstudie anlitar företag revisor för att revision bidrar med trovärdighet, balansering av informationsasymmetri och ökning av redovisningens kvalitet. Även för revision är kostnaden den huvudsakliga anledningen till att företag väljer bort revisor.

6.2 Informationsvärdesindikatorer

Jag var intresserad av att jämföra revisor mot redovisningskonsulten för att se om informationsvärdet enligt förvaltarberättelsen skiljer sig mellan de två yrkesgrupperna. Resultatet visar en tendens till att antalet fall som bara anlitat redovisningskonsult och fullgjort bokföringsskyldigheten är högre jämfört med motsvarande antal som bara anlitat revisor (tabell 9). Det är ett intressant resultat som visar att redovisningskonsulter kan ge ett minst lika bra underlag som revisorer till förvaltarberättelsens informationsvärde.

I de fall där konkursbolaget inte fullgör sin bokföringsskyldighet trots att de anlitat redovisningskonsult eller revisor, kan det enligt min undersökning av förvaltarberättelser kopplas till tillgången på material. Det finns exempel på fall där företaget börjar få ekonomiska svårigheter, vilket kan påverka kontakten med både revisor och redovisningskonsulten. Om företaget inte längre kan betala revisor eller redovisningsfirman sker ingen granskning eller upprättande av bokföring. En sådan situation kan inträffa innan konkurs-situationen uppstår.

Om företaget har upprättat en KBR var en annan indikator på informationsvärde som jag tyckte var intressant att studera. Enligt ABL 25:13 ska ett företag upprätta en KBR vid eventuell kapitalbrist. Det är företagets uppgift att upprätta en KBR vilken ska granskas av en revisor. Resultatet visar att varken revisorn eller redovisningskonsulten bidrar till att fler företag upprättar en KBR (tabell 6 och 8). Det högsta antalet är som väntat den grupp av konkursbolag som både anlitat revisor och redovisningskonsult. Att siffrorna inte är högre jämfört med lagkravet är mycket oväntat då företag är skyldiga att upprätta en KBR vid risk för kapitalbrist. Resultatet kan bero på att företaget väljer att inte upprätta en KBR trots att revisorn påpekar att så borde ske. Revisorn eller redovisningskonsulten kan i sin roll bara anmärka och rekommendera att företaget borde upprätta KBR, därefter är det upp till företaget själv. En annan anledning kan vara att företaget inte förstår anledningen till att upprätta en KBR. Här har revisorn en viktig uppgift att i tid tala om för företaget att KBR behöver upprättas för att i bästa fall leda till en justering av det egna kapitalet och därmed undvika konkurs.

En KBR kan ge en överblick över den ekonomiska situationen som kan vara svår att uppfatta som företagare som har fullt upp med att bedriva sin verksamhet. Även för revisorn kan en granskning av KBR bidra med en överblick över vilka potentiella åtgärder som skulle kunna hjälpa företaget tillbaka.

I flera fall då jag studerat förvaltarberättelserna har tidpunkt då KBR borde upprättats, fastställts mycket tidigare än vid själva konkursen. Jag tycker det är anmärkningsvärt att så många av konkursbolagen valt/missat att inte upprätta en KBR.

6.3 Informationsvärde och användbarhet

Resultatet visar att konkursbolagen som anlitat revisor hade mer tillgångar och skulder jämfört med de konkursbolag som anlitat redovisningskonsult (Figur 2A och 2B). De konkursbolag som inte anlitat revisor var i medeltal tio gånger mer skuldsatta jämfört med konkursbolag med revisor (Figur 2A). Resultatet kan förklaras av revisorns roll som försäkran och legitimering (Carrington, 2014; Ittonen, 2010). Revisorn fungerar som en försäkran för att redovisningen är korrekt upprättad och tillgångarna är värderade och hanterade på ett lämpligt sätt. Det kan ge signaler till eventuella fordringsägare om att företaget har tillgångar som kan utmätas vid eventuell konkurs. Fordringsägarna kan då känna en trygghet att låna ut mer pengar om det finns säkerhet i tillgångar.

Vid konkursförvaltarens granskning av konkursprocessen studerad mot hur konkursbolagen fullgjort bokföringsskyldigheten syns att konkursbolag med enbart revisor tar något längre tid att granska jämfört med konkursbolag som anlitat varken redovisningskonsult eller revisor, skillnaden är dock inte signifikant (Figur 2E). Revisorn kan vara en viktig informationskälla för konkursförvaltaren i sin granskning av konkursbolagets ekonomi. Kontakten mellan revisor och konkursförvaltaren kan tänkas pågå regelbundet under processen och revisorn kan bifoga material i form av revisionsberättelse som ökar tiden för granskning (Figur 1). Revisorn fungerar vid en sådan situation som legitimering, genom att han eller hon har gjort en granskning av konkursbolagets redovisning enligt lag och samhällets normer. Samtidigt medverkar revisorn som försäkran genom att minska informationsasymmetrin mellan ställföreträdaren och konkursförvaltaren, exempelvis i frågan om hur den löpande bokföringen har upprättats.

I de fall där konkursbolaget inte har fullgjort bokföringsskyldigheten syns samma mönster, dvs. att anlita enbart revisorn leder till en något längre tid för konkursprocessen jämfört mot anlita enbart redovisningskonsult (Figur 2F). Vid den analysen är skillnaden signifikant. Det kan eventuellt kopplas till att företaget har högre tillgångar och skulder som ska granskas och försöka säljas för att betala fordringsägarna. Att ett bristfälligt bokföringsmaterial leder till en kortare konkursprocess är ett intressant resultat som kan kopplas till teori om redovisning som informationsvärde. Enligt FAR Akademi (2016) ska den finansiella informationen både vara relevant, tillförlitlig och jämförbar för att vara användbar för företagets intressenter. Koponen (2003) beskriver utbytet mellan företaget och dess intressenter som ett öppet system där parterna påverkar varandra genom sina beslut. Konkursförvaltaren agerar intressent för företagets finansiella information vid konkurs när företaget tappar kontrollen över verksamheten. För att konkursförvaltaren ska kunna uppfylla sin uppgift att tillgodose borgenärernas bästa och avsluta konkursbolagets verksamhet med förmånligast resultat krävs ett komplett underlag.

För konkursförvaltaren kan det tänkas att en successiv avveckling av företaget ger bäst resultat, exempelvis om konkursbolaget är mitt i produktion av varor som kan generera tillgångar som kan användas för att betala borgenärerna. I en sådan situation är det nödvändigt för konkursförvaltaren att ha tillgång till ett finansiellt underlag som gör att konkursförvaltaren kan fatta ett korrekt beslut.

Enligt Thorell & Edenhammar (2003) är småbolag, som representerar en stor del av den här studiens empiriska material en svåranalyserad grupp med en finansiell information som har sämre relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Vid min analys av förvaltarberättelser har jag konstaterat att i de fall där det saknas bokföringsmaterial och underlag blir konkursförvaltaren mycket kortfattad i sin bedömning då det saknas underlag. Detta kan vara en förklaring till varför granskningen av konkursprocessen tar kortare tid i de fall där bokföringsmaterialet har sämre kvalitet. Revisorn kan genom sin roll som förbättring ändå påverka kvaliteten på redovisningsmaterialet, och via sin revisionsberättelse ge kommentarer som kan vara till hjälp för konkursförvaltarens bedömning. En annan möjlig förklaring till att konkursförvaltaren inte kan göra någon bedömning av konkursbolaget kan vara att konkursförvaltaren i sin kontakt med företaget alternativt revisorn inte fått tillgång till något material eller att konkursförvaltaren inte lyckas få någon kontakt med företagets ställföreträdare och därmed inte heller kan få tillgång till material.

En annan intressant analys är om konkursförvaltaren funnit några situationer som kan leda till återvinning av tillgångar till konkursboet. Resultatet visade på 14% fall utav återvinning i den grupp av konkursbolag som anlitat revisor, jämfört med 26% i den grupp som anlitat redovisningskonsult (Tabell 10). Skillnaden är dock liten och därför inte heller statistiskt signifikant. Att gruppen med revisorer representerar en lägre andel skulle kunna förklaras med att revisorn i sin roll påverkar företagets agerande så att de inte gör omotiverade beslut som att sälja tillgångar, eller gör privata uttag inom en nära period innan konkursbeslutet.

Sammanfattningsvis tycker jag att resultatet visar att både revisorn och redovisningskonsulten bidrar med positiv inverkan på informationsvärdet och resultat av förvaltarberättelsen, och i förlängningen konkursförvaltarens granskning av konkursbolagets verksamhet. Även om både redovisningskonsult och revisor är en kostnad för konkursbolaget, anser jag att resultatet av förvaltarberättelserna visar att ett konkursbolag med revisor och redovisningskonsult är lättare att studera för konkursförvaltaren.

Av resultatet går det att formulera följande generaliseringar och implikationer. Utifrån konkursförvaltarens perspektiv visar studiens resultat att konkursförvaltaren är beroende av information främst via bokföring för att göra en komplett bedömning. Resultatet visar att närvaron av redovisningskonsulten och revisorn tillsammans ger störst effekt för informationsvärdet och i förlängningen användbarheten av förvaltarberättelsen. Vid en jämförande analys mellan konkursbolag som anlitat både redovisningskonsult och revisor och konkursbolag som anlitat redovisningskonsult eller revisor syns stora skillnader.

Att använda både redovisningskonsult och revisor tillsammans bidrar i högre utsträckning till att fullgöra bokföringsskyldighet och KBR, än att använda dem var för sig (Tabell 9). För företaget verkar vilket man utnyttjar vara en kostnadsfråga (Figur 2A-C). Företag med mycket tillgångar anlitar redovisningskonsult och/eller revisor medan de konkursbolag där skulderna överstiger tillgångarna mycket anlitas varken redovisningskonsult eller revisor. Resultatet i Tabell 9 visar att främst revisorer men också redovisningskonsulter kan argumentera mer för vikten av att småbolagen upprättar KBR för att skapa en översikt av det ekonomiska läget.

7. Slutsatser

Syftet med studien var att undersöka hur orsaker till och ansökan om konkurs samt hur konkursförvaltarberättelsens informationsvärde och resultat påverkats av om konkursbolagen har anlitat revisor/redovisningskonsult eller inte.

Sammanfattningsvis konstateras att företag som valt bort revisor är i medel tio gånger mer skuldsatta vid konkurs jämfört med företag som anlitat revisor. Företag utan revisor hade jämfört med företag med revisor betydligt lägre andel tillgångar kvar vid konkursen. Tvärtemot utgångspunkten i problemet tog konkursprocessen i företag utan revisor kortare tid jämfört med företag där det funnits revisor, vilket kan kopplas till andelen tillgångar och tillgången på bokföringsmaterial. Studien av fall med möjlighet till återvinning visade på ett lågt totalt antal fall av återvinning liksom i de företag där revisor anlits.

Problemformuleringen beskrev att företag som gått i konkurs och inte anlitat revisor kan innebära en större osäkerhet för konkursförvaltaren. Detta på grund av att revisor som motvikt till informationsasymmetri mellan företaget och dess intressenter försvinner på grund av revisionspliktens avskaffande. En annan konsekvens kunde vara att konkurs i småbolag som valt bort revisor kan ta längre tid.

Vidare konkluderas att ett högre antal företag fullgjorde bokföringsskyldigheten där revisor och- eller redovisningskonsult anlits. Mest komplett var inte oväntat de fall som både anlitat revisor och redovisningskonsult. Dock visade resultatet en tendens att redovisningskonsulten har en större påverkan på bokföringsskyldigheten jämfört med revisor. Inte oväntat var den grupp av företag som upprättat löpande bokföring internt och utan revisor den grupp som minst fullgjorde bokföringsskyldigheten. Slutsatsen är att både redovisningskonsult och revisor har en viktig betydelse för informationsvärdet på förvaltarberättelsen.

Endast ett fåtal konkursbolag har upprättat KBR, även i de grupper där revisor och redovisningskonsult anlits. De konkursbolag som anlitat både revisor och redovisningskonsult upprättade flest antal KBR, men i jämförelse med skyldigheten enligt lag var andelen mycket lägre än förväntat. Slutsatsen är att konkursbolagen oftast inte följer lagen om KBR (ABL, 2005, 25:13) oavsett om de haft redovisningskonsult eller revisor.

Vidare framgår det att konkursprocessen går fortare i de fall där företaget inte har uppfyllt bokföringsskyldigheten. Slutsatsen gäller oavsett om konkursbolaget har anlitat revisor eller redovisningskonsult. I de fall där bokföringsskyldigheten inte har uppfyllts tar de fall med revisor längre tid medan fallen med konsult går snabbare i genomsnitt.

7.1 Förslag till framtida forskning

Ett förslag på framtida forskning på konkursförvaltarens perspektiv skulle kunna vara att i en studie intervjua konkursförvaltare angående den funna tendensen att konsulten är viktigare för konkursförvaltaren jämfört med revisorn. Ett annat ämne att fråga en konkursförvaltare om, skulle kunna vara varför så få småbolag inte upprättar KBR trots lagkravet. Ett annat förslag är att göra uppföljande studier på ett större material förvaltarberättelser vilket skulle bidra med mer signifikanta resultat och tydligare effekter. Avslutningsvis skulle studiens syfte kunna undersökas med en longitudinell/jämförande studie av förvaltarberättelser före och efter revisionspliktens avskaffande.

Referenser

Böcker och tidskrifter

Andersson, T., Bengtsson, A., Olsson, G., Schröder, M., & Stenfors, U. (2005). *Förenklingsförslag för mindre aktiebolag*. Skatteverket/Bokföringsnämnden.

Berk, J., & DeMarzo, P. (2014). *Corporate Finance*. 3:e uppl. Harlow: Pearson Education Ltd.

Bryman, A., & Bell, E. (2014). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2uppl, Liber AB, Stockholm.

Carrington, T. (2014). *Revision*. 2 uppl, Liber AB, Stockholm.

FAR Akademi. (2016). *IFRS-volymen 2016* 13:e uppl, Stockholm, FAR Akademi.

Grandin, U. (2013). *Dataanalys och hypotesprövning för statistikanvändare*, Naturvårdsverket.

Ittonen, K. (2010). *A Theoretical Examination of the Role of Auditing and the Relevance of Audit Reports*. *Vaasan Yliopiston*. Business Administration 28 Accounting and Finance. Vasa Finland.

Koponen, A. (2003). *Företagens väg mot konkurs*. Doktorsavhandling. Stockholm: Stockholms universitet.

Mellqvist, M. (2015). *Obeståndsrätten-En introduktion sjunde upplagan*, Norstedts Juridik, Visby.

Oppenheimer, B., Blomberg, G., & Markhoff, G. (2007). *Företag i kris- vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat, revisor och redovisningskonsult bör tänka på*. 4uppl, Jure AB, Stockholm.

Penman, S. H. (2013). *Financial Statement Analysis and Security Valuation*. 5:e uppl. New York: McGraw-Hill Education.

Pindyck, R. S., & Rubinfeld, D. L. (2013). *Microeconomics-international edition*. 8:e uppl. Pearson Education Inc. New Jersey.

Smith, D. (2006). *Redovisningens språk*. 3:e uppl. Danmark: Naryana Press.

Sundgren, S., Alexeyeva, I., Nilsson, N., & Sjödin, M. (2015). *Finns det ett samband mellan revision och redovisningskvalitet?* 4 numret. Balans.

Svensson, B. (2003). *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet*. Doktorsavhandling. Uppsala Universitet.

Taattola-L J., & Luoma, L. (2013). *Duty of bankruptcy administrator to report offences*. International Law Office

Thorell, P., & Edenhammar, H. (2003). *Företags redovisning - Grundläggande räkenskapsförståelse*. 4:e uppl, Iustus Förlag AB, Uppsala.

Wahlin, K. (2011). *Tillämpad statistik- en grundkurs*. 1uppl, Bonnier utbildning AB, Stockholm.

Vetenskapliga artiklar

Adams, M.B. (1994). Agency Theory and the Internal Audit. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 9 (8), ss. 8-12.

Ball, R., & Shivakumar, L. (2005). Earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 39 (1), ss. 83-128.

Carey, P., Simnett, R., & Tanewski, G. (2000). Voluntary Demand for Internal and External Auditing by Family Business. *Auditing. A Journal of Practice & Theory*, Vol. 19 (1), ss. 37-51.

Chen-Wen C., & Liu W-V. (2013). Corporate governance under asymmetric information: Theory and evidence. *Economic Modelling*, Vol.33, ss.280-291

Hribar, P., Kravet, T., & Wilson, R. (2014). A new measure of accounting quality. *Springer Science+Business Media New York*, Vol. (1), ss. 506-538.

Clatworthy, M.A., & Peel, J.M. (2013). The impact of voluntary audit and governance characteristics on accounting errors in private companies. *Journal Accounting, Public Policy.*, Vol. 32 (3), ss. 1-25.

Collis, J., Jarvis, R., & Skerratt, L. (2004). The demand for the audit in small companies in the UK. *Accounting and Business Research*, Vol. 34 (2), ss. 87-100.

Collis, J., & Jarvis R. (2002). Financial information and the management of small private companies. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol. 9 (2), ss 100-110.

Collis, J. (2010). Auditing exemption and the demand for voluntary audit: a comparative study of the UK and Denmark. *International Journal of Accounting*, Vol. 14 (2), ss. 211-231.

Gooderham, P.N., Tobiassen, A., Doving, E., & Nordhaug, O. (2004). Accountants as sources of business advice for small firms. *International Small Business Journal*, Vol. 22 (1), ss 5-22.

Holm, C., & Zaman, M. (2012). Regulating audit quality: Restoring trust and legitimacy. *Accounting Forum*, Vol.36(1), ss.51-61

Hope, G., Thomas, W. & Vyas, D. (2011). Financial credibility, ownership, and financing constraints in private firms. *Journal Of International Business Studies*, Vol 42 (7), ss 935-957.

Johnson, V. E., Khurana, I. K. & Reynolds, J. K. (2002) Audit -firm tenure and the quality of

financial reports, *Contemporary Accounting Research*, Vol 19 (4), ss. 637-660.

Margret E-J. (2002). Insolvency and Testes of Insolvency: An analysis of the "Balance Sheet" and "Cashflow" tests. *Australian accounting review*, Vol.12 (2), ss. 59-72.

Niemi, L., Kinnunenm, J., Ojala, H., & Troberg, P. (2012). Drivers of voluntary audit in Finland: to be or not to be audited? *Accounting and Business Research*. Vol. 42 (2), ss. 169-196.

Van Caneghem, T., & Van Campenhout, G. (2012). Quantity and quality of information and SME financial structure. *Small Business Economics*, Vol 39 (2), ss. 341–358.

Internet

Bolagsverket, <http://www.bolagsverket.se/>

1. Revisor - aktiebolag

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/starta/revisor>

2. Sämre kvalitet på årsredovisningar och fler förseningsavgifter

<http://www.bolagsverket.se/om/oss/press/meddelanden/2012/samre-kvalitet-pa-arsredovisningar-och-fler-forseningsavgifter-1.7596>

3. Likvidation - aktiebolag

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/avveckla/likvidation>

4. Frivillig likvidation - aktiebolag

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/avveckla/likvidation/frivilliglikvidation>

5. Tvångslikvidation - aktiebolag

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/avveckla/likvidation/tvangslikvidation>

6. Genomföra likvidation - aktiebolag

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/avveckla/likvidation/genomfora>

Upplysningscentralen, <https://www.uc.se/>

1. 3 av 4 nystartade aktiebolag väljer bort revisor!

<https://www.uc.se/om-uc/nyheter/aktuella-nyheter/2013-02-21-3-av-4-nystartade-aktiebolag-valjer-bort-revisor>

Vestmalands Läns Tidning, <http://vlt.se/>

1. Allt för vanligt med okunniga företagare <http://vlt.se/asikt/debatt/1.2984144-allt-for-vanligt-med-okunniga-foretagare>

Handbok för konkurstillsyn. (2008) Tillsynsmyndigheten. Kronofogden

Lagar

Aktiebolagslag (2005). Stockholm. (SFS 2005:551)

Bokföringslag (1999). Stockholm (SFS 1999:1078)

Konkurslag (1987). Stockholm. (SFS 1987:672)

Årsredovisningslag (1995). Stockholm (SFS 1995:1554)

Studentarbete

Delby, E., & Eriksson, F. (2014). *Avskaffandet av revisionsplikten-Hur har det påverkat mindre aktiebolag och deras årsredovisningar*. Karlstads Universitet. Handelshögskolan. (Kandidatuppsats 2014)

Haglund, E. (2014). *Fordringsägare vid konkurs - Revisionens betydelse i värderingen av ett litet bolags betalningsförmåga*. Högskolan i Skövde. Institutionen för handel och företagande. (Kandidatexamen 2014)

Hansson, J., & Pyykkö, P. (2011). *Revisionspliktens avskaffande - Vilka faktorer påverkar företagets val av revision?* Högskolan Kristianstad. (Kandidatuppsats 2011)

Hollström, M., Almström, E., & Winberg, A. (2008). *Revisionspliktens avskaffande - Vilka blir konsekvenserna?* Mälardalens högskola. (Kandidatuppsats 2008)

Jogedal, V., & Wetorp, A. (2015). *Revisionens ekonomiska fördelar – fakta eller fiktion?* Umeå Universitet. Handelshögskolan. (Kandidatuppsats 2015)

Nilsson, N., & Sjödin, M. (2015). *Bokföringsskyldigheten - En ny definition av redovisningskvalitet. En kvantitativ studie som kartlägger samband mellan redovisningskvalitet för att motverka intressenters konkurskostnader*. Umeå Universitet. Handelshögskolan (Masteruppsats 2015)

Petterson, J., & Snäll, A. (2015). *En kartläggning över årsredovisningarnas kvalité efter revisionspliktens avskaffande*. Mittuniversitetet (Kandidatuppsats 2015)

Stenlund, L., & Zingmark, S. (2014). *Outsourcing av redovisningsaktiviteter - En kvalitativ studie om småföretags köpsbudsprocess vid valet av att outsource redovisningen till redovisningskonsulter*. Umeå Universitet. Handelshögskolan (Masteruppsats 2014)

Vinberg, E., & Persson, N. (2013). *Ett perspektiv på revisorers situation - före och efter revisionspliktens avskaffande*. Högskolan Kristianstad. (Kandidatuppsats 2013)